

ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Приймальна комісія

ПРОГРАМА

додаткового вступного випробування
для вступників на навчання за освітнім ступенем «магістр»
за спеціальністю 053 «Психологія»
(на основі ступеня «бакалавр», здобутого за іншою спеціальністю)

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості. Програма складена відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців за спеціальністю 8.03010201 – Психологія, галузі знань 053 «Соціальні та поведінкові науки». Прийом абітурієнтів, які здобули освітній ступінь (ОС) бакалавра проводиться за результатами фахових вступних випробувань із професійно-орієнтованих навчальних дисциплін. Вони відбуваються у формі письмового тестування, усного випробування, письмового випробування.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань і практичних умінь і навичок, здобутих у результаті вивчення нормативних і варіативних дисциплін за програмою підготовки фахівця ОС «бакалавр» за напрямом 6.030102 – Психологія.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння дисциплін передбачених навчальним планом для підготовки за ОС спеціаліста, магістра за спеціальністю 8.03010201 – Психологія абітурієнти повинні мати базову вищу освіту за напрямом 6.030102 – Психологія.

Також вступники повинні володіти такими виробничими функціями, типовими задачами діяльності та вміннями в галузі практичної психології:

Науково – дослідницька:

- підготовка аналітичних та статистичних матеріалів для доповідей, звітів, статей тощо;

Освітньо – виховна:

- проведення профорієнтаційної роботи серед різних верств населення;
- організація та проведення пропагандистської та просвітницької робіт серед населення з актуальних психологічних проблем;
- організація та проведення виховної роботи у школі та спеціальних закладах і установах;

Діагностично – консультативна:

- проведення психологічної – експертизи у прикладних сферах діяльності (юридичній, військовій, тощо)
- розробка рекомендацій та проведення консультацій, щодо професійного, трудового та соціального самовизначення клієнта;
- психологічна допомога дорослим батькам та дитині з вадами психологічного розвитку. Корекція девіантної поведінки дітей та дорослих.

Виробничо – управлінська:

- виявлення психологічних властивостей і якостей людини при проведенні профдобору, відбору, навчання та адаптації персоналу;
- експертна оцінка стану людини та впровадження рекомендацій з оптимізації трудової діяльності;
- проведення соціально – психологічної та ергономічної експертизи на відповідність діючим нормативним вимогам;
- обґрунтування функціональної структури управління з урахуванням психологічних чинників;
- аналіз психологічного клімату та міжособистісних стосунків в організації;

Соціально – технологічна:

- реферування та аналіз соціально–психологічної інформації по даній проблематиці;
- моніторинг соціально – психологічних явищ у групах та суспільстві;
- дослідження динаміки суспільно–політичних поглядів, аналіз соціальних відносин, настроїв, установок різноманітних груп людей;
- розробка соціально–психологічних заходів, пропагандистських, рекламних та PR-акцій по формуванню іміджу політичних партій/їх лідерів, а також виробничих громадських та інших організацій;

Реабілітаційно – профілактична:

- участь в організації психологічного захисту громадян у кризових ситуаціях. Реалізація програми реабілітаційних заходів.
- визначення обсягу та характеру необхідної допомоги, як складової соціальної роботи з населенням;
- проведення бесід, спостережень за життям, побутом та психічним станом своїх клієнтів. Організація психотерапевтичної допомоги різним верствам населення;

Обов'язковою умовою також є володіння державною мовою.

Характеристика змісту програми. Програма вступного випробування розкриває структуру та зміст іспиту для конкурсного зарахування до ДВНЗ «УжНУ» на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра за спеціальністю «Психологія» галузі знань 053 соціальні та поведінкові науки.

Зміст складено у відповідності до вимог професійної підготовки фахівців даної спеціальності, що зазначені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ) та освітньо-професійній програмі (ОПП). Відбір навчальних дисциплін і перелік тем програми заснований на комплексному підході до психології як науки. До іспиту допускаються особи, які успішно пройшли всі попередні атестаційні випробування, передбачені навчальним планом. У зв'язку з тим, що міждисциплінарний вступний іспит носить комплексний характер, при підготовці до нього студенти повинні, в першу чергу, вивчити рекомендовану в програмі літературу і повторити матеріали лекційного курсу із вказаних дисциплін. Важливим етапом підготовки до міждисциплінарного іспиту є прослуховування оглядових лекцій, на яких студент має можливість під керівництвом викладача уточнити незрозумілі питання, поповнити запас знань через обговорення у групі.

При розробці програми іспиту застосовані такі основні методичні підходи:

1. Для перевірки відповідності знань випускників та їх практичної підготовки вимогам кваліфікаційної характеристики до розділів програми вступного іспиту включені навчальні дисципліни, які студент мав опанувати на рівні бакалаврату, щоб мати можливість працювати за професійним призначенням магістра.

2. Вступне випробування має комплексний характер, тому його програма складається з узагальнених розділів програм профілюючих дисциплін для оцінки загального рівня кваліфікації випускника.

Характеристика змісту програми

2. ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

- загальна психологія;
- математичні методи в психології;
- математична статистика;
- психофізіологія;
- психодіагностика;
- соціальна психологія;
- диференційна психологія;
- клінічна психологія;
- психологія праці;
- інженерна психологія;
- юридична психологія.

3. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль 1.

Вступ до загальної психології.

Тема 1. Психологія як наука. Предмет і завдання психології.

Психологія як наука про закономірності виникнення і функціонування психіки. Місце психології в системі наук про людину. Основні напрями психологічної науки: психоаналіз, гуманістична психологія, біхевіоризм, когнітивна психологія, транс персональна психологія та ін.

Методологічні принципи психології: принцип детермінізму, єдності свідомості і діяльності, розвитку, об'єктивності, системного підходу та їх втілення в методах психології. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Допоміжні методи психології: опитування (анкетування і інтерв'ю), тестування, вивчення продуктів діяльності. Проблема надійності і валідності результатів психологічного дослідження.

Тема 2. Виникнення і розвиток психіки.

Форми відображення дійсності: фізична, біологічна, психічна. Психіка як функція високоорганізованої матерії. Взаємозв'язок психіки з нервовою системою. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку. Рефлекс як основна форма взаємодії організму з середовищем. Умовні і безумовні рефлекси.

Розвиток психіки у філогенезі: елементарна чутливість, предметно-перцептивний рівень, інтелект. Взаємозв'язок рівня розвитку психіки і форм поведінки тварин. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки: зміст і умови виникнення. Відмінності між психікою тварин і свідомістю людини. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме. Неусвідомлювані психічні явища: передсвідоме, підсвідоме, надсвідоме.

Форми прояву психіки: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості особистості.

Змістовий модуль 2.

Особистість як категорія загальної психології

Тема 3. Зміст і структура особистості

Поняття про особистість. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт як характеристики людини. Психологічна специфіка особистості: усталеність, цілісність, активність. Структура особистості. Рушійні сили розвитку особистості: різні психологічні підходи.

Тема 4. Самосвідомість особистості

Самосвідомість особистості: зміст і структура. Я-концепція особистості. Я-образ як сукупність уявлень особистості про себе. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості особистості. Механізми та шляхи розвитку самосвідомості.

Тема 5. Мотиваційна сфера особистості.

Мотиваційна сфера особистості. Потреби і мотиви. Мотивація. Спрямованість особистості: зміст, види, форми прояву.

Умови розвитку мотивації особистості.

Тема 6. Діяльність як умова розвитку особистості

Діяльність як цілеспрямована і усвідомлена активність особистості. Структура діяльності: цілі, мотиви, дії. Дії і операції. Складові і засоби дій. Уміння й навички. Види діяльності: праця, спілкування, гра.

Тема 7. Спілкування як умова розвитку особистості

Спілкування як умова формування особистості. Структура спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція. Спілкування як обмін вербальною і невербальною інформацією. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Взаємодія людей у соціальних групах. Види груп. Групові феномени: конформізм, „зсув ризику”, лідерство. Спілкування як сприймання людьми один одного. Ефекти сприймання.

Психологічні механізми впливу в процесі спілкування: переконання, психічне зараження, навіювання, наслідування. Умови підвищення ефективності спілкування. Формування атракції.

Змістовий модуль 3. Психічні процеси(пізнавальна сфера)

Тема 8. Відчуття

Відчуття як найпростіший пізнавальний психічний процес. Поняття про сенсорну депривацію. Основні теоретичні підходи до вивчення відчуттів: теорії емпіризму, соліпсизму, специфічної енергії органів чуття та рефлекторна.

Види відчуттів та їх особливості. Зорові відчуття світла та кольору: яскравість, контраст, кольоровий тон, насиченість. Феномен Пуркінє. Ахроматичний контраст (контраст яскравості), хроматичний контраст. Трикомпонентна теорія кольорового зору.

Слухові відчуття тону і шуму: висота, голосність, тембр звуку. Поняття про консонанс і дисонанс. Психоакустичний ефект.

Нюхові відчуття камфорного, мускусного, квіткового, м'ятного, ефірного, їдкого та гнилого запаху. Стереохімічна теорія нюху. Смакові відчуття солодкого, гіркого, солоного, кислого. Тактильні відчуття доторку і тиску. Температурні відчуття холоду і тепла. Больові відчуття. Статичні відчуття рівноваги (вестибулярні). Кінестетичні відчуття руху і положення тіла у просторі. Дотикові відчуття: мономануальний і бімануальний дотик. Вібраційні відчуття. Органічні відчуття.

Класифікації відчуттів: систематична та структурно-генезисна. Екстероцептивні, інтероцептивні та пропріоцептивні відчуття. Специфічні та неспецифічні відчуття. Мономодальні та інтермодальні відчуття. Контактні та дотикові відчуття. Протопатичні та епікритичні відчуття.

Загальні властивості відчуттів: модальність, просторово-часові характеристики, інтенсивність. Закономірності відчуттів. Абсолютна чутливість (нижня та верхня); поріг абсолютної чутливості. Диференційна чутливість; поріг диференційної чутливості. Дріб Вебера. Основний психофізичний закон та його форми (логарифмічний закон Г. Фехнера, степеневий закон С. Стивенса, узагальнений психофізичний закон Ю. Забродіна). Адаптація відчуттів: негативна та позитивна. Взаємодія відчуттів. Сенсibiliзація та синестезія. Контраст відчуттів.

Тема 9. Сприймання

Загальна характеристика сприймання. Основні теоретичні підходи до вивчення сприймань: теорії структуралізму, гештальтпсихології, екологічна та конструктивістська.

Види сприймання та їх класифікація. Класифікація за провідним аналізатором. Зорове, слухове та дотикове сприймання. Мікро- та макрорухи очей та пальців. Фонематичний слух. Поняття про гаптичний образ.

Класифікація за метою діяльності. Мимовільне та довільне сприймання. Спостереження та спостережливість.

Класифікація за основною формою існування матерії. Сприймання простору: форми, величини, відстані, об'ємності та напрямку. Гострота зору. Акомодація та конвергенція. Окомір людини. Монокулярний паралакс руху. Бінокулярний та монокулярний стереоефекти. Кореспондуючі та диспаратні точки. Кінетичний ефект глибини. Закон тотожного напрямку. Бінауральне слухання. Зорові ілюзії. Сприймання часу: тривалості, швидкості, послідовності. Фактори, що впливають на сприймання часу. Сприймання руху: швидкості, прискорення та напрямку. Сприймання справжнього та ілюзорного руху. Стробоскопічний рух. Фі-феномен.

Особливості сприймання. Предметність сприймання. Феномен виділення фігури з фону. Структурність сприймання. Цілісність сприймання. Феномен подвійних зображень. Закони цілісного сприймання форми. Константність сприймання. Апперцепція сприймання. Стійка та тимчасова апперцепція. Осмисленість та узагальненість сприймання. Вибірковість сприймання. Індивідуальні відмінності сприймання. Поняття про візуалів, аудіалів та кінестетиків. Типи сприймання: аналітичний та синтетичний, суб'єктивний та об'єктивний, художній та мислительний.

Тема 10. Пам'ять

Поняття про пам'ять та її основні функції. Основні теоретичні підходи до вивчення пам'яті: фізіологічний, біохімічний, інформаційно-кібернетичний, психологічний. Психологічні теорії пам'яті: асоціативна, гештальттеорія, біхевіоральна, психоаналітична, діяльнісна, когнітивна. Експериментальні дослідження проблем пам'яті на теренах України.

Види пам'яті та їх класифікація. Класифікація за тривалістю закріплення та зберігання матеріалу: миттєва (сенсорна), короткотривала, довготривала. Іконічна та екоїчна пам'ять. Оперативна пам'ять. Класифікація за характером психічної активності (за змістом): рухова, емоційна, образна, вербальна (словесно-логічна). Класифікація за ступенем розуміння матеріалу: механічна, логічна. Класифікація за характером цілей діяльності: мимовільна, довільна.

Процеси пам'яті. Запам'ятовування; умови успішного запам'ятовування. Ефект Зейгарнік. Організація процесу заучування. Основні форми заучування: дослівне, близьке до тексту, смислове. Закон Йоста. Роль повторення у запам'ятовуванні матеріалу. Ефективна організація повторення. Збереження; умови успішного збереження. Ефект краю. Відтворення та його різновиди: впізнавання, власне відтворення, пригадування, згадування. Умови успішного пригадування. Прийоми пригадування. Забування: тривале та тимчасове. Проактивна та ретроактивна інтерференція. Теорії забування. Умови забування. Криві збереження (забування) Г. Еббінгауза та Г. П'єрона. Феномен ремінісценції. Індивідуальні відмінності пам'яті. Типи образної пам'яті. Ейдетична пам'ять.

Тема 11. Мислення

Мислення як вища форма пізнавальної діяльності. Суттєві ознаки чуттєвого та логічного пізнання. Основні детермінанти процесу мислення (ситуативні специфічні і неспецифічні, постійні специфічні і неспецифічні). Ефект соціальної інгібіції та фасилітації.

Основні теоретичні підходи до вивчення мислення в психології: механістичний (асоціанізм, біхевіоризм, когнітивна психологія); телеологічний (Вюрцбургська школа); цілісний (гештальтпсихологія); генезисний (операціональна теорія інтелекту); особистісний, або мотиваційний (психоаналіз, гуманістична психологія); історичний (французька соціологічна школа, культурно-історична концепція); діяльнісний (теорія поетапного формування розумових дій).

Види мислення та їх класифікація: генезисна та функціональна. Класифікація за характером об'єкта мислительної діяльності (формою): наочно-дійове, наочно-образне, репродуктивно-образне і понятійне. Класифікація за ступенем новизни і оригінальності: репродуктивне, продуктивне, творче. Класифікація за характером задач: практичне і теоретичне. Класифікація за засобами дії: вербальне і невербальне. Класифікація за розгорненням: інтуїтивне і дискурсивне. Класифікація за ступенем реальності: реалістичне і аутистичне. Класифікація за впливом на емоційну сферу людини: позитивне і негативне.

Основні стадії (фазова динаміка) процесу логічного та творчого мислення. Основні мисленнєві операції людини: порівняння, аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, систематизація, абстрагування, конкретизація.

Логічні форми мислення: поняття, судження, умовиводи. Різновиди понять: родові та видові, загальні та одиничні, конкретні та абстрактні. Способи означення понять. Різновиди суджень: істинні і хибні; поодинокі, часткові і загальні; прості і складні; ствердні і заперечні. Силогізми як найпростіша форма умовиводу. Різновиди умовиводів: за аналогією, індуктивні та дедуктивні; вірні та хибні.

Індивідуальні відмінності мислення. Типи розуму. Інтелектуальні стилі

Тема 12. Мовлення

Поняття про мову та мовлення. Фонологія, синтаксис та семантика. Функції мовлення у спілкуванні, мисленні, управлінні, суспільстві.

Психолінгвістичні теорії розвитку мовлення: наuczіння, преформістська, релятивістська, конструктивістська.

Види мовлення. Зовнішнє мовлення. Усне, писемне та афективне мовлення. Діалогічне та монологічне мовлення. Піктографічне, ідеографічне, складове та літерно-звукове. Егоцентричне мовлення. Погляди Ж. Піаже та Л. Виготського на егоцентричне мовлення. Внутрішнє мовлення.

Психологічні механізми породження, сприймання і розуміння мовлення. Моделі Л. Виготського, М. Жінкіна, О. Леонтєва, Т. Ушакової, І. Зимньої, М. Гаррета. Поняття про універсальний предметний код (М. Жінкін).

Основні особливості мовлення: змістовність, зрозумілість, виразність, дієвість. Індивідуальні відмінності мовлення. Стилi мовлення.

Тема 13. Уява

Загальне поняття про уяву. Співвідношення понять „уява” та „фантазія”. Уява і пам'ять, уява і творче мислення, уява і творчість. Основні функції уяви.

Основні теоретичні підходи до вивчення уяви: філософія раціоналізму, асоціативна психологія, психоаналіз. Психологічні механізми уяви: гіпотези

рекомбінації, спроб і помилок, випадкових знахідок, впізнавання творчих ідей, синестезії.

Види уяви та їх класифікація. Класифікація за змістом: художня, наукова, технічна тощо. Класифікація за характером психічної активності: пасивна і активна. Класифікація за характером цілей діяльності: мимовільна і довільна. Класифікація за ступенем новизни і оригінальності: репродуктивна і творча. Класифікація за ступенем реальності: реалістична і фантастична. Класифікація за просторовими характеристиками об'єктів, що уявляються: просторова і непросторова. Класифікація за характером образів, якими оперує людина: конкретна і абстрактна. Класифікація за провідною роллю психічних процесів: інтелектуальна і емоційна. Мрія як особливий вид уяви. Роль мрій у психічному житті людини.

Прийоми створення образів уяви: аглютинація, доповнення, комбінування, гіперболізація, акцентування, літота, якісне перетворення, типізація, схематизація, перенесення, аналогія та реконструювання. Індивідуальні відмінності уяви.

Тема 14. Увага

Загальне поняття про увагу та її основні функції. Специфіка уваги у порівнянні з іншими пізнавальними психічними процесами. Уважність як психічний стан і як риса особистості. Причини неувважності та шляхи її подолання.

Основні теоретичні підходи до вивчення уваги: моторна, апперцептивно-вольонтаристська, емоційна, фізіологічна, діяльнісна та інформаційна.

Види уваги та їх класифікація. Класифікація за характером цілей діяльності: мимовільна, довільна і післядовільна. Чинники мимовільної, довільної та післядовільної уваги. Класифікація за спрямованістю: зовнішня та внутрішня. Класифікація за формою організації: індивідуальна, групова і колективна. Класифікація за ступенем соціалізації: природна і соціальна. Класифікація за ступенем регуляції: безпосередня і опосередкована. Класифікація за орієнтацією на конкретні психічні процеси: чуттєва та інтелектуальна.

Основні властивості уваги: обсяг, концентрація, розсіяність, розподіл, переключення, стійкість, коливання. Уявна та справжня розсіяність уваги. Зовнішнє і внутрішнє коливання уваги.

Змістовий модуль 4.

(Емоційно-вольова сфера, психічні властивості)

Тема 15. Емоції та почуття

Поняття про емоції. Теорії емоцій: Джемса - Ланге: тривимірна теорія емоцій В. Вундта; інформаційна концепція емоцій П. Симонова. Біологічна теорія емоцій П. Анохіна. Властивості емоцій (якість, динаміка протікання, амбівалентність, полярність, активність, інтенсивність, глибина, тривалість). Класифікація емоцій. Емоційні стани. Афекти. Настрій. Емоційний стрес. Основні закономірності емоцій.

Поняття про почуття. Функції почуттів. Фізіологічні основи почуттів. Форми переживання почуттів. Соціальна обумовленість людських почуттів. Почуття й особистість. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні.

Співвідношення понять «емоція» та «почуття».

Тема 16. Воля

Поняття про волю як психічний процес. Функції волі. Воля як основа організації і саморегуляції діяльності і спілкування. Структура вольової дії. Вольовий компонент ухвалення до реалізації рішення. Взаємозв'язок мотиваційної сфери і волі. Боротьба мотивів в процесі виникнення і здійснення вольового акту. Локус контролю. Ризик і його види. Основні вольові властивості особистості.

Усвідомленість і етична регуляція вчинків як важливий етап розвитку волі. Самовиховання волі.

Тема 17. Темперамент

Поняття про темперамент. Основні теорії темпераменту в історії психології (гуморальна, конституційна, фізіологічна). Типи темпераментів, їхня психологічна характеристика. Основні властивості темпераменту. Компоненти темпераменту.

Прояви темпераменту в навчальній і трудовій діяльності. Типологічні основи індивідуального стилю діяльності.

Тема 18. Характер

Поняття про характер. Типології характеру (Е. Кречмер, У.Шелдон, Е. Фромм). Взаємозв'язок і відмінності темпераменту і характеру. Роль характеру у формуванні індивідуальності людини. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Зовнішні ознаки характеру (вчинки і дії, особливості мови, загальний вигляд людини).

Акцентуація характеру (К.Леонгард, А.Лічко).

Методи визначення характеру. Проблеми виховання і перевиховання характеру.

Тема 19. Здібності

Поняття про здібності. Теорії здібностей: концепція Ф. Галлея та Ф. Гальтона. Співвідношення здібностей і задатків. Структура здібностей. Відмінності у здібностях та їхня природа. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність.

Орієнтовний перелік питань. (Вступ до загальної психології).

Особистість як категорія загальної психології)

- Предмет, структура, завдання і стан сучасної психології.
- Психологія в системі наук. Основні галузі психології.
- Основні етапи становлення і розвитку психології.
- Методи загальної психології.

- Мозок і психіка. Функції психіки.
- Рушійні сили розвитку психіки.
- Загальна характеристика розвитку психіки людини.
- Основні умови психічного розвитку.
- Свідомість та її структура. Свідоме та несвідоме в психічній діяльності людини.
- Поняття про діяльність як прояв фізичної і психічної активності.
- Зміст, структура, основні види діяльності.
- Головні відмінності людської діяльності від активності тварини.
- Поняття про особистість. Людина. Індивід, особистість, індивідуальність.
- Психологічна структура особистості,
- Спрямованість особистості.
- Самосвідомість і Я-концепція особистості. Поняття про спілкування. Засоби і стилі спілкування
- Функції та види мови і мовлення. Відмінності між мовою і мовленням
- Класифікація груп та їх характеристика. Референтні групи та особистість,

Орієнтовний перелік питань.

Психічні процеси(пізнавальна сфера)

- Відчуття як найпростіший пізнавальний психічний процес.
- Теорії відчуттів: емпіризму, соліпсизму, специфічної енергії органів чуття, рефлексорна.
- Особливості відчуття світла та кольору. Феномен Пуркінє. Ахроматичний та хроматичний контрасти.
- Трикомпонентна теорія кольорового зору.
- Особливості відчуття тону і шуму.
- Поняття про консонанс і дисонанс. Психоакустичний ефект.
- Нюхові відчуття. Стереохімічна теорія нюху.
- Смакові відчуття.
- Тактильні та дотикові відчуття.
- Температурні та больові відчуття.
- Статичні та кінестетичні відчуття.
- Вібраційні та органічні відчуття.
- Систематична класифікація відчуттів.
- Структурно-генезисна класифікація відчуттів.
- Загальні властивості відчуттів.
- Абсолютна та диференційна чутливість. Пороги чутливості. Дріб Вебера.
- Логарифмічна форма основного психофізичного закону.
- Степенева форма основного психофізичного закону.
- Узагальнена форма основного психофізичного закону.
- Адаптація та взаємодія відчуттів.
- Сенсibiliзація та синестезія. Контраст відчуттів.
- Природа сприймань людини. Роль мікро- і макрорухів у формуванні образу сприймань.

- Основні теоретичні підходи до вивчення сприймань: структуралізм, гештальтпсихологія, екологічний підхід, конструктивістський підхід.
- Класифікація сприймань за провідним аналізатором.
- Класифікація сприймань за метою діяльності.
- Класифікація сприймань за основною формою існування матерії.
- Сприймання форми, величини та відстані об'єктів. Гострота зору. Акомодация та конвергенція. Окомір людини.
- Сприймання об'ємності та напрямку об'єктів. Монокулярний паралакс руху. Бінокулярний та монокулярний стереоефекти. Кінетичний ефект глибини.
- Зорові ілюзії.
- Сприймання часу.
- Сприймання руху. Стробоскопічний рух. Фі-феномен.
- Предметність та структурність сприймання.
- Цілісність сприймання. Закони цілісного сприймання форми.
- Константність та апперцепція сприймання.
- Осмисленість, узагальненість та вибірковість сприймання.
- Індивідуальні відмінності сприймання. Типи сприймання.
- Поняття про пам'ять та її основні функції.
- Основні теоретичні підходи до вивчення пам'яті: фізіологічний, біохімічний, інформаційно-кібернетичний, психологічний.
- Психологічні теорії пам'яті: асоціативна, гештальттеорія, біхевіоральна, психоаналітична, діяльнісна, когнітивна.
- Класифікація пам'яті за тривалістю закріплення та зберігання матеріалу.
- Класифікація пам'яті за характером психічної активності (за змістом).
- Класифікація пам'яті за ступенем розуміння матеріалу.
- Класифікація пам'яті за характером цілей діяльності.
- Запам'ятовування як процес пам'яті: умови успішного запам'ятовування, ефект Зейгарнік.
- Організація процесу заучування. Основні форми заучування. Закон Йоста.
- Ефективна організація повторення матеріалу.
- Збереження як процес пам'яті: умови успішного збереження, ефект краю.
- Різновиди відтворення як процесу пам'яті. Умови успішного пригадування. Прийому пригадування.
- Забування як процес пам'яті: теорії забування, умови забування. Проактивна та ретроактивна інтерференція.
- Криві збереження (забування) Г. Еббінгауза та Г. П'єрона. Феномен ремінісценції.
- Індивідуальні відмінності пам'яті. Типи образної пам'яті. Поняття про ейдетичну пам'ять.
- Мислення як вища форма пізнавальної діяльності.
- Основні детермінанти процесу мислення.
- Ефект соціальної інгібіції та фасилітації.
- Механістичний підхід до вивчення мислення.

- Телеологічний підхід до вивчення мислення.
- Цілісний підхід до вивчення мислення.
- Генезисний підхід до вивчення мислення.
- Особистісний (мотиваційний) підхід до вивчення мислення.
- Історичний підхід до вивчення мислення.
- Діяльнісний підхід до вивчення мислення.
- Класифікація мислення за характером об'єкта мислительної діяльності.
- Класифікація мислення за ступенем новизни і оригінальності.
- Класифікація мислення за характером задач, засобом дії, розгорненням, ступенем реальності, впливом на емоційну сферу людини.
- Основні стадії (фазова динаміка) процесу логічного та творчого мислення.
- Мисленнєві операції людини.
- Логічні форми мислення.
- Індивідуальні відмінності мислення.
- Індивідуальні стилі мислення: якості та типи розуму.
- Інтелектуальні стилі.
- Поняття про мову та мовлення. Функції мовлення.
- Психолінгвістичні теорії розвитку мовлення: научіння, преформізму, релятивістська, когнітивна.
- Зовнішнє мовлення. Усне, писемне та афективне мовлення.
- Діалогічне та монологічне мовлення.
- Історія розвитку писемного мовлення: піктографічне, ідеографічне, складове, літерно-звукове.
- Егоцентричне мовлення.
- Внутрішнє мовлення.
- Психологічні механізми породження, сприймання та розуміння мовлення.
- Поняття про універсальний предметний код.
- Основні особливості мовлення.
- Індивідуальні відмінності мовлення.
- Стилi мовлення.
- Загальне поняття про уяву. Основні функції уяви.
- Основні теоретичні підходи до вивчення уяви: філософія раціоналізму, асоціативна психологія, психоаналіз.
- Гіпотези щодо психологічних механізмів уяви.
- Класифікація уяви за змістом; характером психічної активності; характером цілей діяльності.
- Класифікація уяви за ступенем новизни і оригінальності; ступенем реальності; за просторовими характеристиками об'єктів.
- Класифікація уяви за характером образів; провідною роллю психічних процесів.
- Мрія як особливий вид уяви.
- Прийоми створення образів уяви.
- Індивідуальні відмінності уяви.
- Загальне поняття про увагу та її основні функції.

- Причини неуважності та шляхи їх подолання.
- Основні теоретичні підходи до вивчення уваги: моторна, апперцептивно-волюнтаристська, емоційна, фізіологічна, діяльнісна та інформаційна.
- Класифікація уваги за характером цілей діяльності.
- Чинники мимовільної, довільної та післядовільної уваги.
- Класифікація уваги за спрямованістю.
- Класифікація уваги за формою організації; ступенем соціалізації.
- Класифікація уваги за ступенем регуляції; орієнтацією на конкретні психічні процеси.
- Основні властивості уваги

Орієнтовний перелік питань.

(Емоційно-вольова сфера, психічні властивості)

- Емоції як психічний процес.
- Теорії емоцій.
- Фізіологічна основа емоцій.
- Емоційні процеси в процесі життєдіяльності людини.
- Емоції та почуття.
- Вищі почуття.
- Форми переживання почуттів.
- Емоційні стани людини.
- Види почуттів, їх характеристика.
- Специфіка емоцій і почуттів.
- Засоби управління емоціями.
- Зв'язок моторики з емоційною сферою.
- Вплив органічних станів людини на емоції та почуття.
- Роль і функції емоцій у керуванні поведінкою та діяльністю.
- Емоції очікування і прогнозу.
- Фрустраційні емоції.
- Комунікативні емоції.
- Особливості психічних станів.
- Структура, функції та класифікація емоційних станів.
- Емоційні властивості людини.
- Характеристика емоційних типів.
- Стрес і шляхи його подолання.
- Воля як регуляція психічної активності людини.
- Теорії волі.
- Поняття про волю. Структура вольового акту.
- Фази складної вольової дії.
- Вольові властивості особистості та їх розвиток.
- Виховання та самовиховання волі.
- Значення волі в організації діяльності і спілкування людини.

- Зв'язок вольової регуляції поведінки з боротьбою мотивів, потребами і цілями людини.
- Характеристика поняття «локус контролю» та його видів.
- Воля і рефлексія.
- Умови розвитку і формування та особливості виховання вольової людини.
- Розлади складної вольової дії: чинники і наслідки.
- Поняття про темперамент. Темперамент як природнича основа особистості і характеру.
- Теорії темпераменту.
- Тип ВНД як основа темпераменту.
- Характеристика психологічних властивостей темпераменту.
- Психологічна характеристика типів темпераменту.
- Темперамент і продуктивність діяльності людини.
- Врахування особливостей темпераменту в навчальній і трудовій діяльності.
- Поняття про характер. Структура характеру.
- Типове та індивідуальне в характері.
- Провідні риси характеру особистості.
- Вікові особливості розвитку характеру.
- Основні етапи формування характеру.
- Порівняльний аналіз понять «темперамент» і «характер».
- Інтровертований тип характеру.
- Екстравертований тип характеру.
- Акцентуації характеру.
- Виховання та самовиховання характеру.
- Здібності, умови розвитку та формування здібностей.
- Задатки і здібності.
- Якісна і кількісна характеристика здібностей.
- Структура здібностей.
- Види здібностей.
- Соціальні здібності.
- Проблема творчих здібностей в психології.
- Проблема обдарованості в сучасній системі освіти і виховання.
- Здібності та їхній вплив на успішність діяльності.
- Зв'язок темпераменту, характеру і здібностей в діяльності особистості.
- Методи дослідження психічних властивостей особистості.

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ У ПСИХОЛОГІЇ

Змістовий модуль 1.

Математичні методи та їх використання у психології

Тема 1. Математичні методи у психології

Етапи математизації психологічної науки. Етап кількісної обробки емпіричних даних. Етап розробки й емпіричної перевірки часткових математичних моделей. Етап створення загальної математичної моделі. Математичні методи у фундаментальних та прикладних психологічних дослідженнях. Математичні методи у емпіричних і теоретичних прикладних психологічних дослідженнях. Математичне моделювання, його види: аналітичне, імітаційне, комбіноване. Математичні методи у системі методів психології. Специфіка їх використання у психолого-педагогічних дослідженнях.

Тема 2. Поняття статистичної гіпотези

Поняття статистичної гіпотези. Відмінності між статистичною гіпотезою та припущенням. Поняття нульової та альтернативної (конкуруючої) гіпотези. Рівень значущості, критична область (однобічна: лівостороння або правобічна, і двостороння) та область прийняття гіпотези. Поняття критичної точки. Алгоритм прийняття гіпотези. Помилки при перевірці гіпотез. Помилки 1-го та 2-го роду. Поняття статистичного критерію, потужність критерію. Особливості використання статистичних критеріїв.

Тема 3. Використання параметричних критеріїв: класифікація задач

Поняття про параметричні критерії. Можливості та умови їх використання. Класифікація задач і методів їх розв'язування з використанням параметричних критеріїв. Моделі використання параметричних критеріїв для різної кількості вибірок (однієї, двох, трьох і більше).

Тема 4. Перевірка статистичних гіпотез на основі параметричних критеріїв

Оцінювання відповідності емпіричного розподілу нормальному закону. Критерій асиметрії та ексцесу. Критерій згоди χ^2 Пірсона. Пряме оцінювання рівня величини середнього μ . Критерій z (дисперсія відома). Критерій Стюдента t (дисперсія невідома. Оцінювання істотності різниці середніх. Критерій Стюдента t (незв'язані вибірки однакових обсягів). Критерій Стюдента t (незв'язані вибірки різних обсягів). Критерій Стюдента t (зв'язані вибірки).

Статистичні висновки щодо дисперсії σ^2 . Критерій χ^2 (оцінка рівня дисперсії сукупності σ^2). Критерій Фішера F (істотність однорідності двох незв'язаних вибірок). Критерій Стюдента t (істотність однорідності двох зв'язаних вибірок).

Тема 5. Використання непараметричних критеріїв: класифікація задач

Поняття про непараметричні критерії. Можливості та умови їх використання. Класифікація задач і методів їх розв'язування з використанням непараметричних критеріїв. Моделі використання непараметричних критеріїв.

Тема 6. Перевірка статистичних гіпотез на основі непараметричних критеріїв

Непараметричний аналіз у психолого-педагогічних дослідженнях. Відмінності між групами (незалежні вибірки); відмінності між вибірками (залежні групи); критерії залежності між змінними.

Метод χ^2 “хи-квадрат” критерій (перевірка подібності між собою розподілу емпіричних і теоретичних частот. Критерій знаків (біномінальний критерій). Критерій рангів. Критерій U (Манна-Уитні) та критерій T (Вілкоксона).

Змістовий модуль 2.

Теорія статистичних висновків та математичне моделювання.

Тема 7. Методи дисперсійного аналізу: однофакторна модель

Задачі дисперсійного аналізу. Основна ідея дисперсійного аналізу. Можливості та обмеження методів дисперсійного аналізу. Методи однофакторного дисперсійного аналізу. Схеми розрахунків у дисперсійному однофакторному аналізі для різних моделей.

Однофакторна модель (незв'язані вибірки різних обсягів: зміни результативної ознаки під впливом зміни умов або градацій фактора). Однофакторна модель (зв'язані вибірки: вплив різних градацій факторів або різних умов на одну і ту саму вибірку випробуваних).

Тема 8. Методи дисперсійного аналізу: двофакторна модель

Методи двофакторного дисперсійного аналізу (порівняння показників одних і тих самих випробуваних під впливом двох факторів). Двофакторна модель (незв'язані вибірки). Двофакторна модель (зв'язані вибірки). Схеми розрахунків у дисперсійному двофакторному аналізі для різних моделей.

Тема 9. Поняття про кореляційний аналіз

Поняття кореляції у психології і математиці. Поняття про залежні і незалежні вибірки. Поняття вибіркового кореляційного моменту. Коефіцієнт кореляції, його інтерпретація. Розрахунок коефіцієнта кореляції для змінних, поданих у вигляді кореляційної таблиці.

Тема 10. Методи кореляційного аналізу для інтервальних шкал

Моделі зв'язку у шкалах інтервалів. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона. Нелінійна кореляція. Дихотомічний коефіцієнт кореляції Пірсона. Тетрахоричний коефіцієнт кореляції.

Тема 11. Методи кореляційного аналізу для порядкових і номінальних шкал

Моделі зв'язку при порядкових вимірюваннях. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. Коефіцієнт рангової кореляції за наявності зв'язаних рангів. Коефіцієнт Кендалла.

Моделі зв'язку при номінальних вимірюваннях. Моделі зв'язку за різних типів вимірювань.

Тема 12. Регресійний аналіз

Поняття про регресивний аналіз. Регресія як засіб прогнозування. Поняття про апроксимацію, інтерполяцію, екстраполяцію. Лінійні моделі регресії. Одномірна лінійна регресія. Множинна лінійна регресія. Побудова лінійної моделі. Рівняння регресії, параметри лінійної регресії. Коефіцієнт регресії. Використання регресійного аналізу у соціально-психологічних дослідженнях.

Тема 13. Факторний аналіз

Факторний аналіз. Етапи проведення. Графічне представлення факторного аналізу. Різновидності і порядки факторів. Сутність та методи факторного аналізу. Послідовність етапів перетворення даних у факторному аналізі.

Відбір початкових емпіричних даних. Обчислення матриці інтеркореляцій. Аналіз головних компонент. Визначення кількості факторів. Факторизація матриці інтеркореляцій. Обертання факторів, їх попередня інтерпретація. Ухвалення рішення про якість факторної структури. Обчислення факторних коефіцієнтів та оцінок.

Орієнтовний перелік питань

- Етапи математизації психологічної науки.
 - Математичні методи у фундаментальних та прикладних психологічних дослідженнях.
 - Математичні методи в емпіричних і теоретичних психологічних дослідженнях.
 - Математичні методи у експериментальних психологічних дослідженнях.
 - Класифікація математичних моделей.
 - Математичні методи у системі методів психології.
 - Поняття статистичної гіпотези. Основні типи гіпотез у педагогічних дослідженнях.
 - Поняття про нульову та альтернативну гіпотези.
 - Поняття про «критичну область», «критичну точку», «область прийняття гіпотези».
 - Правила прийняття статистичних рішень.
 - Нульова гіпотеза. Критерії для перевірки нульової гіпотези.
- Параметричні і непараметричні критерії.
- Моделі зв'язку при порядкових вимірюваннях.
 - Моделі зв'язку у шкалах інтервалів і відношень.
 - Оцінювання відповідності емпіричного розподілу нормальному закону.
 - Пряме оцінювання рівня величини середнього.
 - Оцінювання істотності різниці середніх.
 - Статистичні висновки щодо дисперсій.
 - Основна ідея дисперсійного аналізу.
 - Можливості та обмеження методів дисперсійного аналізу.
 - Методи однофакторного дисперсійного аналізу.
 - Методи двофакторного дисперсійного аналізу.

- Перевірка статистичних гіпотез на основі непараметричних критеріїв.
- Перевірка статистичних гіпотез за допомогою χ критерію Пірсона.
- Критерій Фішера F , його застосування.
- Поняття про критерій Стьюдента t (дисперсія невідома).
- Критерій Стьюдента t для випадку двох незв'язаних вибірок однакових обсягів.
- Поняття кореляції у психології і математиці. Суть кореляційного аналізу.
- Лінійна кореляція. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона.
- Нелінійна кореляція. Дихотомічний коефіцієнт кореляції ϕ Пірсона.
- Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена.
- Коефіцієнт кореляції τ – Кендалла.
- Поняття про коефіцієнт конкордації.
- Поняття про «регресію», «лінію регресії», «рівняння регресії». Поняття про апроксимацію, інтерполяцію та екстраполяцію.
- Функціональна і статистична залежність випадкових величин. Коваріація (кореляційний момент). Коефіцієнт кореляції та його властивості.
- Лінійні моделі регресії. Рівняння прямої регресії та його статистичний зміст.
- Поняття про метод найменших квадратів. Застосування методу.
- Поняття факторного аналізу, його сутність.

МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА

Змістовий модуль 1.

Основні поняття математичної статистики

Тема 1. Предмет і завдання математичної статистики у психології

Предмет і завдання математичної статистики. Місце методів математичної статистики у структурі експериментального дослідження з психології. Експериментальні змінні та способи їх контролю.

Тема 2. Основні поняття математичної статистики

Генеральна сукупність і вибірка. Поняття про ряд розподілу, варіанту, частоту: абсолютну, відносну, накопичену. Абсолютні та відносні розподіли частот. Групування частот, табулювання. Графічне зображення згрупованих частот. Полігон розподілу, гістограма, кумулята. Комбіновані способи представлення різних типів розподілу (диференціального та інтегрального). Диференційний та інтегральний розподіл

Тема 3. Розподіл випадкової величини

Поняття про нормальний розподіл випадкової величини, біноміальний розподіл, розподіли Стюдента, Фішера та особливості їх використання у статистичному оцінюванні результатів емпіричних психологічних досліджень, поняття про емпіричний розподіл та функцію емпіричного розподілу.

Тема 4. Вимірювання у психології, шкалування

Вимірювання у психології. Абсолютні та відносні розподіли частот. Атрибутивні розподіли та оцінка властивостей в абсолютних і відносних значеннях. Ранжирувані розподіли та порядкові (рангові) вимірювання. Варіаційний розподіл та інтервальні або відносні типи вимірювань емпіричних даних. Незгруповані розподіли. Розподіли згрупованих частот.

Змістовий модуль 2.

Числові характеристики випадкових величин

Тема 5. Міри центральної тенденції

Міри центральної тенденції. Мода та медіана вибірки. Вибіркове середнє значення. Розрахунки та інтерпретація МЦТ.

Тема 6. Міри мінливості

Міри мінливості. Математичне сподівання, вибіркова дисперсія, середньоквадратичне відхилення, асиметрія, ексцес. Розрахунки та інтерпретація ММ.

Тема 7. Точкове оцінювання параметрів розподілу випадкової величини

Статистичне оцінювання. Поняття про статистичну оцінку. Властивості статистичних оцінок. Незміщеність, спроможність, ефективність. Точкові оцінювання невідомих параметрів розподілу: точкові похибки для середнього арифметичного, для медіани, для дисперсії, для стандартного відхилення.

Тема 8. Інтервальне оцінювання параметрів розподілу випадкової величини

Інтервальне оцінювання. Поняття “довірчої імовірності” та “рівня значущості” З’язок між ними. Інтервальна похибка. Модель інтервального оцінювання середнього генеральної сукупності.

Орієнтовний перелік питань

- Завдання і методи математичної статистики.
- Способи відбору статистичного матеріалу.
- Генеральна сукупність і вибірка. Варіаційний ряд.
- Варіанта, частота, відносна частота варіанти. Статистичний розподіл.
- Емпірична функція розподілу та її графік.
- Атрибутивні, ранжирувані, варіаційні (згруповані і незгруповані) розподіли.
- Частота розподілу і відносна частота.

- Емпіричний розподіл частот: диференціальний та інтегральний.
- Способи представлення розподілів частот у психологічних дослідженнях.
- Табличний спосіб представлення.
- Графічне зображення статистичного матеріалу.
- Гістограма і полігон частот. Кумулята. Кругова діаграма.
- Аналітичний спосіб представлення даних.
- Міри центральної тенденції.
- Мода та медіана вибірки.
- Вибіркове середнє значення.
- Міри мінливості.
- Математичне сподівання, вибіркова дисперсія, середньоквадратичне відхилення.
- Розрахунки та інтерпретація МЦТ та ММ.
- Параметри генеральної сукупності.
- Емпіричні і теоретичні моменти.
- Статистичне оцінювання. Поняття про статистичну оцінку.
- Властивості статистичних оцінок.
- Незміщеність як характеристика статистичної оцінки.
- Спроможність як характеристика статистичної оцінки.
- Ефективність як характеристика статистичної оцінки.
- Точкові оцінювання невідомих параметрів розподілу.
- Інтервальне оцінювання.
- Поняття про вимірювання у психологічних дослідженнях.
- Вимірювальні шкали. Характеристики шкал вимірювання.
- Дискретні і безперервні змінні.
- Шкала найменувань (номінативна, класифікаційна, неметрична).
- Шкала порядку (порядкова, рангова, неметрична).
- Інтервальна шкала (метрична). Використання інтервальної шкали у психології.
- Шкала відношень (абсолютна шкала, метрична).
- Зв'язок рівнів психічної регуляції і способів емпіричного опису (за В.Дружиніним).

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ

Змістовний модуль 1.

Фізіологічні властивості та функції нервової тканини. Психофізіологія сприйняття

Тема 1. Вступ до психофізіології. Основні методи дослідження в психофізіології.

Визначення поняття психофізіологія. Місце психофізіології у сучасній науці. Зміст психофізіології як науки та навчальної дисципліни. Основні завдання психофізіології. Основні методи дослідження в психофізіології:

електроенцефалографія, електрокардіографія, шкірно-гальванічна реакція, функціональний магнітний резонанс, позитронно-емісійна томографія та ін.

Тема 2. Основи клітинної фізіології.

Механізми формування МПС та ПД. Структура та функції синапсів. Нерви та їх фізіологічні властивості.

Сучасні уявлення про структуру клітини та органел, їх функції. Поняття про клітинну мембрану та електричні явища на клітинній мембрані. Роль іонних насосів у формуванні мембранного потенціалу спокою та потенціалу дії. Структура нервових волокон та синапсів. Особливості передачі електричних сигналів по нервам та синапсам. Поняття про збудливі та гальмівні медіатори центральної нервової системи.

Тема 3. Рефлекторний принцип діяльності ЦНС.

Загальні закономірності діяльності ЦНС. Механізми координації нервової діяльності. Механізми взаємодії нейронів у нервових ланцюгах. Нервові центри та їх властивості.

Визначення поняття «рефлекс». Структура рефлекторної дуги. Класифікація рефлексів. Збудження та гальмування в ЦНС. Нейронні мережі та ланцюги. Принципи взаємодії нейронів в нейронних ланцюгах. Поняття «нервовий центр». Властивості нервових центрів.

Тема 4. Функціональна анатомія ЦНС. Фізіологічні властивості різних відділів ЦНС.

Структура та основні функції спинного, довгастого, середнього мозку, мозочка, підкіркових ядер та кори великих півкуль. Основи організації рухових функцій. Уявлення про автономну (вегетативну) нервову систему. Центральна та периферійна частина симпатичного та парасимпатичного відділів автономної нервової системи. Медіатори автономної нервової системи. Основні вегетативні рефлекси.

Тема 5. Психофізіологія відчуття та сприйняття: зоровий, слуховий, вестибулярний аналізатори.

Визначення поняття «аналізатор». Основні функціональні частини аналізаторів. Структура органа зору. Особливості зорового сприйняття при порушеннях зору. Теорії кольорового бачення. Структура та фізіологічні властивості слухового та вестибулярного аналізаторів. Психофізіологічні особливості сприйняття звуків.

Тема 6. Психофізіологія відчуття та сприйняття: пропріоцептивний, інтероцептивний, смаковий, нюховий аналізатори. Відчуття дотику.

Основні види пропріо-, інтеро- та екстерорецепторів. Психофізіологічні особливості сприйняття температури, дотику. Основи психофізіології болю. Структура та психофізіологічні особливості смакового та нюхового аналізаторів.

Тема 7. Закономірності умовно-рефлекторної діяльності. Принципи формування умовних рефлексів.

Поняття про інстинкти. Класифікація інстинктів. Стимул-залежне та ефект залежне навчання. Класичні та оперантні умовні рефлекси. Класифікація та основні властивості умовних рефлексів. Механізми утворення та гальмування умовних рефлексів.

Змістовний модуль 2.

Фізіологічні основи організації вищих психічних функцій

Тема 8. Психофізіологія пам'яті. Нейронні механізми формування короткочасної та довготривалої пам'яті.

Поняття «пам'ять». Роль орієнтовного рефлексу та реакції уваги у запам'ятовуванні. Класифікація видів пам'яті. Особливості коротко- та довготривалої пам'яті. Вплив біологічно – активних речовин на пам'ять. Роль різних структур центральної нервової системи у забезпеченні механізмів запам'ятовування та відтворення інформації.

Тема 9. Психофізіологія мотивацій та емоцій. Роль лімбічної системи та підкіркових структур у формуванні емоцій.

Визначення понять «мотивації» та «емоції». Роль структур ЦНС у формуванні емоцій. Нижчі та вищі мотивації та емоції. Периферична, гуморальна, гіпоталамічна, пейсмейкерна теорії мотивацій. Біологічна роль емоцій. Фізіологічні теорії емоцій.

Тема 10. Психофізіологія стресу.

Поняття про залози внутрішньої секреції та основні гормони. Роль Г.Сельє у дослідженні загального адаптаційного синдрому – стресу. Основні стресогенні чинники. Етапи стресової реакції. Гуморальне забезпечення загального адаптаційного синдрому. Стрес-реалізуючі та стрес-лімітуючі системи. Відмінності гострого та хронічного стресу. Діагностика рівня стресу. Фізіологічні принципи профілактики стресу.

Тема 11. Психофізіологія сну та бадьорості.

Визначення поняття «сон», поняття про функціональні стани організму. Види та фази сну. Енцефалографічна характеристика сну. Гуморальні чинники, що впливають на сон. Фізіологічне значення та теорії сну. Роль П.К.Анохіна у дослідженні сну.

Тема 12. Психофізіологія свідомого та підсвідомого

Визначення понять «свідомість», «підсвідомість», «несвідоме». Основні фізіологічні концепції свідомості: теорія «світлої плями»(прожектора), теорія інформаційного синтезу. Зв'язок свідомості з мовою. Основні структури ЦНС,

здіянні в реалізації свідомості. Функціональна асиметрія півкуль головного мозку

Тема 13. Психофізіологічні основи типології індивідуальності.

Психофізіологічні властивості людини та їх визначення. Погляди І.П.Павлова на психофізіологічну природу індивідуальних відмінностей. Характеристика нейро динамічних процесів: сили, врівноваженості, рухливості. Психофізіологічні особливості холериків, флегматиків, меланхоліків.

Тема 14. Психофізіологічний відбір. Психофізіологічна характеристика здібностей.

Здібності як комплекс фізіологічних, біохімічних, морфологічних, психологічних та інших компонентів особистості людини. Значення генетики, навколишнього середовища та навчання у розвитку здібностей. Поняття про психофізіологічний відбір. Принципи психофізіологічного відбору.

Тема 15. Психофізіологічні аспекти реактивності та резистентності організму.

Поняття про реактивність та резистентність. Види реактивності та резистентності. Активна і пасивна резистентність. Поняття про імунітет та імунну реактивність. Види імунітету. Вплив психофізіологічного стану людини на реактивність. Поняття про психонейроімунологію. Запалення як типова реакція на ушкодження.

Тема 16. Психофізіологічні основи сучасних методів психотерапії.

Структура функціональних систем за П.К.Анохіним. Функціональна система як модель організації поведінкового акту. Теорія інформаційного синтезу як морфологічний субстрат для впливу на психічні процеси. Можливості пояснення ефективності психоаналізу, арт-терапії, символ-драми, когнітивно-бігевіоральної та гештальт-терапії на основі теорії інформаційного синтезу.

Тема 17. Вікова психофізіологія. Психофізіологія адаптації та біоритмів.

Вікові особливості функціональних можливостей організму в процесі різних видів діяльності. Особливості психофізіологічних змін (швидкість утворення умовно-рефлекторних зв'язків, сприйняття різних видів сенсорних подразників) у різні вікові періоди. Функціональний стан організму у похилому віці. Поняття адаптація. Коротко- та довготермінова адаптація. Поняття про адаптаційні резерви організму. Морфофізіологічні основи ритмічних процесів в організмі.

Тема 18. Психофізіологічні відмінності чоловіків та жінок.

Загальні відмінності вищої нервової діяльності чоловіків та жінок. Еволюційний підхід до психофізіології статевих відмінностей. Особливості

психофізіологічних та ендокринних функцій жінки у різні фази менструального циклу.

Орієнтовний перелік питань

1. Визначення поняття психофізіологія.
2. Місце психофізіології у сучасній науці
3. Основні завдання психофізіології.
4. Методи дослідження в психофізіології: електроенцефалографія, електрокардіографія, електроміографія.
5. Методи дослідження в психофізіології: функціональний магнітний резонанс, позитронно-емісійна томографія.
6. Механізми формування мембранного потенціалу спокою та потенціалу дії.
7. Структура та функції синапсів.
8. Нерви та їх фізіологічні властивості.
9. Загальні закономірності діяльності ЦНС.
10. Рефлекторний принцип діяльності ЦНС. Намалювати схему 1-синаптичного рефлекса.
11. Рефлекторний принцип діяльності ЦНС. Намалювати схему 2-синаптичного рефлекса.
12. Механізми координації нервової діяльності. Принцип домінанти – визначення та приклади
13. Механізми координації нервової діяльності. Принцип зворотного зв'язку та принцип спільного кінцевого шляху – визначення та приклади.
14. Механізми взаємодії нейронів у нервових ланцюгах.
15. Нервові центри та їх властивості.
16. Основні функції спинного та довгастого мозку.
17. Основні функції середнього мозку, мозочка, підкіркових ядер.
18. Основні функції кори великих півкуль. Функціональні ділянки кори головного мозку.
19. Основи організації рухових функцій.
20. Будова центральної та периферійної частини симпатичного відділу нервової системи.
21. Будова центральної та периферійної частини парасимпатичного відділу автономної нервової системи.
22. Основні функції симпатичної нервової системи.
23. Основні функції парасимпатичної нервової системи.
24. Медіатори автономної нервової системи та їх роль.
25. Основні вегетативні рефлекси.
26. Опишіть 3 відділи аналізатора та їх роль. Вкажіть 2 основні групи аналізаторів.
27. Опишіть значення зовнішніх і внутрішніх аналізаторів.
28. Опишіть, які характеристики подразника та яким чином кодуються аналізаторами? Наведіть приклади.

29. Яким чином кодується якість (модальність) подразника в рецепторах?
30. Опишіть основні аномалії рефракції ока.
31. Що називають міопією і гіперметропією? В чому їх суть? Як їх корегують?
32. Опишіть основні механізми сприйняття кольору.
33. Опишіть основні механізми сприйняття частоти звукових коливань
34. Поясніть механізм здатності людини визначати положення джерела звуку в просторі
35. Перерахуйте елементи, що передають звукові коливання від барабанної перетинки на волоскові клітини кортієвого органу. Опишіть механізм подразнення слухових рецепторів.
36. Поясніть основні механізми, за рахунок яких людина сприймає положення тіла в просторі
37. Опишіть функції вестибулярного апарату. Вкажіть місця розташування рецепторів вестибулярного апарату.
38. Опишіть механізми сприйняття больових подразників.
39. Вкажіть, які функціональні зміни виникають в організмі при відчутті болі.
40. Психофізіологія відчуття дотику та пропріорецепції.
41. Структура та функції основних смакового та нюхового аналізаторів.
42. Поняття про інстинкти. Класифікація інстинктів.
43. Поняття про умовні рефлекси. Відмінності умовних та безумовних рефлексів.
44. Принципи формування умовних рефлексів. Класичні та оперантні умовні рефлекси.
45. Нейронні механізми формування, закріплення та гальмування умовних рефлексів. Види гальмування умовних рефлексів.
46. Визначення поняття «пам'ять». Класифікація видів пам'яті. Нейронні механізми короткочасної пам'яті.
47. Відмінності механізмів коротко- та довготривалої пам'яті. Вплив біологічно-активних речовин та стресу на пам'ять та навчання.
48. Поняття про мотивації. Теорії виникнення мотивації.
49. Поняття про емоції. Визначення. Біологічна роль емоцій.
50. Класифікація емоцій. Теорії виникнення емоцій. Можливості застосування інформаційної теорії емоцій при консультуванні (навести приклад).
51. Ступені емоційної напруги людини. Навести приклади.
52. Структура лімбічної системи. Роль лімбічної системи та підкіркових структур у формуванні емоцій.
53. Поняття про гормони та ендокринні залози. Основні ефекти гормонів гіпофізу, наднирників, щитовидної залози. Відмінності медіаторів та гормонів.
54. Визначення поняття «стрес». Класифікація. Основні причини стресу. Роль Г. Сельє у вивченні стресу.
55. Етапи стресової реакції. Роль симпатичної нервової системи та адреналіну у забезпеченні стрес-реакції

56. Роль кори головного мозку, підкоркових структур, гіпоталамусу, гіпофізу, наднирників у стрес-реакції. Основні ефекти гормонів при стрес-реакції.
57. Сон. Визначення поняття. Види та фази сну. Характеристика видів сну
58. Фізіологічне значення сну та сновидінь. Основні структури мозку, що відповідають за цикл сон-неспанья. Теорія сну П.К. Анохіна
59. Основні концепції свідомості («світлої плями», інформаційного синтезу, зв'язку свідомості з мовою)
60. Особливості сприйняття, запам'ятовування, обробки усвідомлюваної та неусвідомлюваної інформації. Значення для психологічного консультування.
61. Особливості ВНД за І.П.Павловим. Характеристика типів особистості.
62. Сила, урівноваженість та рухомість нервових процесів як основні показники ВНД.
63. Психофізіологічні основи здібностей та інтелекту. Принципи та методи психофізіологічного відбору.
64. Поняття про реактивність та резистентність організму. Активна та пасивна резистентність. Лейкоцити як функціональна ланка імунологічної резистентності.
65. Відмінності у формування запальної, імунної та алергічної реакції при різній реактивності організму.
66. Поняття про психонейроімунологію. Приклади взаємозв'язків психічних факторів та імунологічних механізмів.
67. Функціональна система регуляції поведінки за П.К. Анохіним. Приклади функціонування.
68. Можливі механізми впливу психоаналізу, арт-терапії, символдрами на функціонування нейронних мереж, центри пам'яті, емоцій та мотивацій.
69. Роль усвідомлення в психотерапії, основні принципи гештальт-психотерапії. Мозкова основа застосування методик гештальт-терапії.
70. Вікові особливості формування безумовних та умовних рефлексів.
71. Вікові особливості реактивності, емоцій, мислення, пам'яті.
72. Психофізіологічні відмінності чоловіків та жінок.

ПСИХОДІАГНОСТИКА

Змістовий модуль 2.

Психодіагностика як наука і практична діяльність

Тема 1. Психодіагностика: становлення, сучасний стан, перспективи розвитку.

Виникнення та етапи розвитку психодіагностики: школи, напрями у психодіагностиці. Розвиток вітчизняної психодіагностики.

Структура, стан сучасної психодіагностики. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.

Предмет і завдання психодіагностики. Елементи поняття “психодіагностика”. Сутність основних ознак і категорій психодіагностики
Професійно-етичні принципи в психодіагностиці.

Тема 2. Психодіагностичні методи. Тест як основний психодіагностичний інструмент. Нетестові методи у психодіагностиці

Класифікації психодіагностичних методик. Основи класифікації психодіагностичних процедур.

Професійні та аматорські методики психодіагностики. Вербальні та невербальні психодіагностичні методики; об'єктивні тести, стандартизовані самозвіти, проєктивні техніки, діагностичні психотехніки; стандартизовані та експертні методики.

Види тестових завдань. Основні типи даних в психодіагностиці :L-дані, Q-дані, T-дані.

Тема 3. Психодіагностичний процес: теорія і практика

Психодіагностичний процес: основні етапи. Сутність Психологічний діагноз.

Діагностичне обстеження. Основні складові діагностичного обстеження. Характеристика двох ситуацій звертання до психолога в рамках професійної психодіагностики

Основні етапи психодіагностичного процесу: емпіричний, етап переробки і інтерпретації, етап прийняття рішення (постановка діагнозу).

Поняття психологічного діагнозу. Рівні та види психологічного діагнозу. Симптоматичний діагноз. Етіологічний діагноз. Типологічний діагноз.

Структура психологічного заключення.

Психодіагностограма як важливий чинник, що забезпечує надійність і валідність психологічного діагнозу.

Специфіка постановки психологічного діагнозу в роботі шкільного психолога (діагностико-профілактична, діагностико-просвітницька, діагностико-корекційна, діагностико-консультативна діяльність шкільного психолога).

Тема 4. Психометричні основи психодіагностики.

Психодіагностичні і психометричні процедури.

Психометричні вимоги до методики: репрезентативність, надійність, валідність, достовірність, репрезентативність.

Показники якості психологічного обстеження

Змістовий модуль 2 Психодіагностика особистості

Тема 5. Загальні підходи до діагностування особистості.

Особистість як об'єкт психодіагностичного дослідження.
Стратегії дослідження особистості.
Особистісні риси як психодіагностична категорія.
Методи психодіагностики особистості.

Тема 6. Психодіагностика особистості у контексті теорій рис особистості.

Теорія рис особистості Р. Кеттела.
Внесок Г. Айзенка у розвиток психодіагностики особистості.
Тест ММРІ як діагностичний інструмент дослідження особистості.
Проективні методики діагностування особистості.

Тема 7. Психодіагностика мотиваційної сфери. Психодіагностика самосвідомості

Особливості діагностики мотиваційної сфери особистості.
Методи діагностики потреб та мотивів.
Самосвідомість як об'єкт психодіагностичного дослідження.
Методи діагностування самосвідомості.

Тема 8. Особливості психодіагностики емоційно - вольової сфери особистості

Емоційна індивідуальність особистості: динамічні особливості почуттів, емоційні риси характеру, загальна емоційна спрямованість особистості. Типи загальної емоційної спрямованості (альтруїстична, комунікативна, праксична, гностична, романтична, пугнічна, естетична, глорична, акизитивна, гедонічна).

Діагностика емоційних станів особистості.
Діагностика особливостей розвитку волі особистості.

Тема 9. Психодіагностика когнітивної сфери особистості

Діагностика інтелекту та розумового розвитку. Креативність та її діагностика

Діагностика пізнавальної сфери

Особливості діагностики відчуттів, сприймання, пам'яті, уваги, уяви, мислення та мовлення.

Психодіагностика:

- мнемічних здібностей
- перцептивних здібностей,
- атенційних здібностей,
- іммаженативних здібностей

Психодіагностика інтелекту. Психометричні методи виміру інтелекту.
Креативність та її діагностика.

Орієнтовний перелік питань

- Зародження і становлення психодіагностики як науки.
- Класифікація і характеристика тестів.
- Методи діагностування пам'яті.

- Методи діагностування агресії.
- Нетестові методи у психодіагностиці.
- Методи діагностування властивостей темпераменту.
- Методи діагностування системи цінностей особистості.
- Методи діагностування тривожності у дітей.
- Мотивація, мотиваційні змінні, їх діагностування.
- Методи діагностування сприймання
- Методи діагностування уяви
- Психодіагностичний метод.
- Методи діагностування мислення.
- Адаптація діагностичних методів.
- Характеристика тестів діагностування інтелекту.
- Методи діагностування уваги.
- Самосвідомість як об'єкт психодіагностичного дослідження.
- Методи діагностування пам'яті.
- Типи емпіричних даних. «L»-, «Q»-, «T»-дані.
- Сутність інтелекту, підходи до його вивчення та моделі структури інтелекту.
- Характеристика тестів діагностування інтелекту.
- Діагностування самосвідомості особистості.
- 3 рівні встановлення психологічного діагнозу, їх характеристика.
- Поняття професійних та аматорських тестів у психодіагностиці.
- Види тестових завдань.
- Організація і проведення психодіагностичного обстеження.
- Характеристика двох ситуацій звертання до психолога в рамках професійної психодіагностики.
- Сучасні технології психодіагностичного обстеження.
- Проблема норм та нормативі вимірюваних явищ психіки.
- Три рівні встановлення психологічного діагнозу, їх характеристика.
- Види тестових завдань і характеристика відповідей.
- Норми і вимоги до опублікування психодіагностичного інструментарію.
- Методи діагностування пам'яті.
- Виникнення та етапи розвитку психодіагностики.
- Адаптація іншомовних, іноземних тестів.
- Основні вимоги до тестів.
- Предмет психодіагностики, її зв'язок з іншими науками.
- Формалізовані методики та малоформалізовані.
- Проективні методи діагностування особистості.
- Психологічний діагноз.
- Характеристика відношення до обстеження и контакту.
- Дослідження самооцінки по Дембо – Рубін штейн: загальна характеристика.
- Методи діагностування особистості.

- Організація і проведення психодіагностичного обстеження.
- Психодіагностика особистості в контексті теорії рис особистості.
- Предмет і завдання психодіагностики як науки.
- Структура психологічного заключення.
- Признаки адекватного та неадекватного відношення до обстеження
- Основні вимоги до тестів.
- Проективні методики діагностування особистості.
- 9 етапів психодіагностичного обстеження
- Тест ММРІ як діагностичний інструмент вивчення особистості.
- Поняття професійних та аматорських тестів у психодіагностиці.
- Особистісні риси як психодіагностична категорія.
- Теорія рис особистості Р.- Б. Кеттела та «16- факторний особистісний опитувальник ».
- Сучасні технології психодіагностичного обстеження.
- 3 рівні встановлення психологічного діагнозу, їх характеристика.
- Внесок Г.-Ю. Айзенка у розвиток психодіагностики особистості.
- Спостереження як метод психологічного дослідження.
- Характеристика двох ситуацій звертання до психолога в рамках професійної психодіагностики.
- Сучасні технології психодіагностичного обстеження.
- Загальна схема роботи з психологічними тестами.
- Види тестових завдань та характеристика відповідей.
- Структура психологічного заключення.
- Тест ММРІ як діагностичний інструмент вивчення особистості.
- Методи діагностування уваги у дітей.
- Проблема норм та нормативі вимірюваних явищ психіки.
- Характеристика контакту з досліджуваним.
- Організація і проведення психодіагностичного обстеження.
- Признаки адекватного та неадекватного відношення до обстеження.
- Методи діагностування самооцінки та рівня домагання у дітей.
- Комп'ютеризовані психодіагностичні тести: переваги та недоліки.
- Структура психологічного заключення.
- Дослідження рівня домагання по Ф.Хоппе: загальна характеристика.

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль 1.

Соціальна психологія як наука.

Тема 1. Предмет і завдання соціальної психології.

Поняття предмета і об'єкта соціальної психології. Соціологічний і психологічний підходи до визначення її предмета. Завдання соціальної психології.

Тема 2. Виникнення та становлення соціальної психології.

З історії формування соціально-психологічних ідей. Експериментальний і прикладний етапи у розвитку соціальної психології. Соціальна психологія як галузь психологічної науки. Місце соціальної психології в системі наук.

Тема 3. Сучасні напрями розвитку соціальної психології.

Загальна характеристика розвитку зарубіжної соціальної психології. Психоаналітичний підхід. Когнітивний підхід. Біхевіористський підхід. Гуманістичний підхід. Новітня українська соціальна психологія.

Тема 4. Методологія і методи соціально-психологічних досліджень.

Методологічні основи соціально-психологічних досліджень. Специфіка емпіричних даних у соціально-психологічних дослідженнях. Методи соціальної психології: спостереження, експеримент, опитування, тестування, соціометрія. Процедурні аспекти соціально-психологічних досліджень. Соціально-психологічний тренінг як метод пізнання.

Змістовий модуль 2.

Закономірності спілкування і взаємодії людей.

Тема 5. Проблема спілкування в соціальній психології.

Розвиток спілкування в онтогенезі. Спілкування як форма вияву активності людини. Види і функції спілкування.

Тема 6. Спілкування як взаємодія (інтерактивний аспект).

Поняття взаємодії (інтеракції). Різновиди взаємодії. Структура взаємодії в спілкуванні. Рівні спілкування: конвенційний, примітивний, маніпулятивний, стандартизований, діловий, ігровий, духовний. Спілкування як діяльність.

Тема 7. Спілкування як обмін інформацією (комунікативний аспект).

Поняття комунікації. Вербальна та невербальна форми спілкування. Засоби комунікації. Фрази комунікативної дії. Бар'єри спілкування.

Тема 8. Спілкування як сприймання людьми один одного (перцептивний аспект).

Поняття соціальної перцепції. Механізми взаєморозуміння: ідентифікація і рефлексія. Явища емпатії, каузальної атрибуції, стереотипу. Точність міжособистісної перцепції. Об'єктне сприймання.

Тема 9. Психологічні способи впливу в процесі спілкування.

Ідеологічна та етична проблеми психології впливу. Конкретні способи і механізми впливу. Зараження як спосіб групового впливу. Навіювання чи сугестія як цілеспрямований, неаргументований вплив, який базується на

некритичному сприйнятті інформації. Дослідження наслідування в соціальній психології.

Змістовий модуль 3.

Соціальна психологія груп і міжгрупової взаємодії.

Тема 10. Феномен групи з погляду соціальної психології.

Поняття групи. Класифікація груп. Психологічні характеристики великих соціальних груп. Психологічні особливості українського національного характеру.

Тема 11. Психологія малої групи.

Поняття «малої групи». Класифікація малих груп. Історія дослідження малої групи. Головні підходи до вивчення малих груп. Структура взаємовідносин у малій групі. Референтна група.

Тема 12. Динамічні процеси в малій групі .

Поняття та процеси групової динаміки. Механізми групової динаміки. Утворення та розвиток малої групи. Нормативна поведінка в групі. Феномен групового тиску. Конформізм та конформність.

Тема 13. Проблема групової згуртованості.

Поняття згуртованості. Феномен міжособистісної сумісності. Групові конфлікти.

Тема 14. Лідерство і керівництво в малих групах.

Поняття «лідер» у соціальній психології. Теорії походження лідерства та керівництва. Стили лідерства. Експериментальне дослідження лідерства в школі «групової динаміки».

Тема 15. Психологія великих соціальних груп і масових явищ.

Загальна характеристика великих соціальних груп. Психологія соціальних класів. Психологія етнічних груп. Психологія масових явищ. Психологічні особливості великих стихійних груп.

Змістовий модуль 4.

Соціальна психологія особистості.

Тема 16. Особистість з погляду соціальної психології.

Поняття особистості в психології. Соціально-психологічні теорії особистості. Соціально-психологічна природа особистості. Соціально-психологічні орієнтири дослідження особистості.

Тема 17. Соціально-психологічні проблеми соціалізації особистості

Соціалізація індивіда: психологічний аспект. Соціально-психологічна структура особистості. Соціальні стереотипи. Статєво-рольова ідентифікація особистості.

Тема 18. Особистість у структурі групових відносин.

Статус особистості в групі. Позиція як інтегральна система відносин особистості. Установка особистості. Роль особистості як реалізація статусу і позиції.

Орієнтовний перелік питань.

1. Основні підходи щодо визначення предмету соціальної психології.
2. Функції та завдання соціальної психології.
3. Структура соціальної психології.
4. Взаємозв'язок соціальної психології з іншими науками.
5. Виникнення та становлення соціальної психології як науки.
6. Етапи розвитку зарубіжної соціальної психології.
7. Становлення та розвиток вітчизняної соціальної психології.
8. Концепція «психології народів».
9. Концепція «психології мас».
10. Теорія інстинктів соціальної поведінки.
11. Сучасні соціально-психологічні теорії.
12. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження.
13. Основні методи: спостереження та експеримент.
14. Додаткові методи: опитування, тестування, соціометрія, контент-аналіз.
15. Стенфордський тюремний експеримент Ф.Зімбардо.
16. Експеримент Шеріфа.
17. Експеримент Аша.
18. Експеримент Мілграма.
19. Поняття спілкування та його структура.
20. Розвиток спілкування в онтогенезі.
21. Функції спілкування.
22. Види спілкування.
23. Специфіка міжособистісної комунікації, її види і форми.
24. Характеристика видів вербальної комунікації.
25. Зміст та значення невербальної комунікації.
26. Рефлексивне слухання в спілкуванні.
27. Оптико-кінетична система знаків.
28. Просторово-часова невербальна комунікація.
29. Інтерактивний аспект спілкування.
30. Деструктивні форми взаємодії.
31. Конфліктна форма взаємодії.
32. Міжособистісний вплив та його види.
33. Зараження як спосіб інтеграції групової діяльності.
34. Переконавання як спосіб психологічного впливу.
35. Навіювання як інструмент маніпуляції.
36. Наслідування як форма поведінки людини.

37. Соціальна перцепція та її складові.
38. Схеми формування першого враження.
39. Ідентифікація як механізм міжособистісної перцепції.
40. Емпатія як механізм міжособистісної перцепції.
41. Атракція як механізм міжособистісної перцепції.
42. Рефлексія як механізм міжособистісної перцепції.
43. Стереотипізація як механізм міжособистісної перцепції.
44. Каузальна атрибуція в міжособистісному сприйманні.
45. Ефекти соціальної перцепції.
46. Класифікація соціальних груп, їх характеристика.
47. Поняття групи, її соціально-психологічні характеристики.
48. Поняття малої групи, її ознаки, види та характеристики.
49. Основні підходи у вивченні малих соціальних груп.
50. Утворення та розвиток малої групи.
51. Комунікативний потенціал групи.
52. Поняття та процеси групової динаміки.
53. Механізми групової динаміки.
54. Групові норми та нормативна поведінка.
55. Груповий конформізм.
56. Вплив норм меншості в груповому процесі.
57. Керівництво і лідерство в групі.
58. Теорії походження лідерства. Феномен лідерства.
59. Стили лідерства.
60. Формальні та неформальні стосунки в групі.
61. Групові завдання та прийняття групового рішення.
62. Поняття групової згуртованості.
63. Соціально-психологічний клімат групи.
64. Сутність і види конфліктів.
65. Функції конфліктів у групі.
66. Типові причини конфліктів.
67. Стратегії виходу з конфліктної ситуації.
68. Соціально-психологічна характеристика великих соціальних груп.
69. Соціально-психологічні ознаки соціальних класів.
70. Психологічні особливості національно-етнічних груп.
71. Типові риси українського національного характеру.
72. Психологія масових явищ.
73. Психологічна характеристика масових суспільних настроїв.
74. Психологічні особливості великих стихійних груп.
75. Натопв, його види, ознаки та характеристики.
76. Паніка як масове явище.
77. Особливості дослідження між групових відносин.
78. Внутрігруповий фаворитизм та міжгрупова дискримінація.
79. Специфіка міжгрупової взаємодії.
80. Особливості міжгрупової перцепції.
81. Соціально-психологічна компетентність особистості.
82. Комунікативний потенціал особистості.
83. Соціалізація особистості: сфери, стадії, механізми.

84. Асоціальні прояви поведінки.
85. Соціальна установка, її компоненти.
86. Вплив соціальної установки на поведінку людини.
87. Специфіка входження особистості в групу.
88. Статусно-рольові характеристики особистості.
89. Поняття «гендер» та гендерні ролі.
90. Форми вияву соціальної напруженості.

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.

Тема 1. Предмет, завдання та методи диференціальної психології.

Предмет диференціальної психології (ДП). Завдання ДП. Місце ДП серед інших психологічних наук. Вивчення індивідуальних, групових і типових відмінностей ДП.

Історія виникнення та розвиток ДП. Донауковий період ДП. Розвиток ДП в рамках філософії та медицини. Ранні психологічні теорії про індивідуальні відмінності. «Психологія індивідуальних відмінностей» В. Штерна.

Методи та напрямки досліджень в сучасній диференціальній психології. Психофізіологічний підхід. Дослідження природних основ людських відмінностей. Властивості нервової системи як біологічна основа індивідуально-психологічних відмінностей. Псіхогенетичний підхід. Структурно-функціональний аналіз індивідуальності..

Тема 2. Теоретичні обґрунтування природи індивідуальних відмінностей.

Теоретичні підходи пояснення індивідуальних відмінностей: теорія спадкових факторів, теорія конвергенції, теорія впливу двох факторів, теорія впливу морфологічних та фізіологічних ознак людини на природу його індивідуальності, теорія психофізіологічних основ індивідуальних відмінностей, теорія диференціації когнітивних структур психіки.

Тема 3. . Індивідуальні відмінності, що пов'язані з особливостями психічних процесів, здібностей та інтелекту .

Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів: уява, мислення, сприймання, пам'ять. Індивідуальні відмінності здібностей. Теорії, що пояснюють геніальність. Інтелект та теорії інтелекту. Фактори, що впливають на особливості інтелектуальної сфери. Емоційний інтелект.

Тема 4. Індивідуальні відмінності в інтелектуальній сфері. Когнітивні стилі .

Когнітивний стиль. Параметри когнітивного стилю. Психологічний зміст когнітивних стилів. Методи діагностики когнітивних стилів. Когнітивні стилі як детермінанти процесуальних особливостей і результативних параметрів діяльності суб'єкта. Індивідуальний стиль діяльності. Дослідження Клімова, Мерліна, Лейтеса.

Тема 5. Індивідуальні відмінності пов'язані з функціональною асиметрією.

Міжпівкульова асиметрія мозку. Асиметрія як властивість усього живого. Теорії виникнення асиметрії. Генетичний підхід: модель, заснована на законі Моргана, теорія Аннет. Культурологічний підхід. Патологічний підхід.

Функції правої та лівої півкулі. Профілі функціональної асиметрії.

Тема 6. Індивідуальна специфіка функціонування захистних механізмів та стилів реагування в складних життєвих ситуаціях.

Фактори, що призводять до формування індивідуальної специфіки виразності захистних механізмів психіки. Захисні механізми в працях З.Фрейда, А.Фрейд, Ш.Ференчі та ін. Захисні стратегії в концепції Е.Фромма. Вікові та статеві особливості функціонування захисних механізмів.

Тема 7. Групові відмінності за етнокультурним фактором.

Поняття раси, етносу, культури. Типології культур. Дослідження особливостей сприйняття та інтелекту. Вплив фактора середина на інтелектуальний розвиток. Ментальність як інтегральна етнопсихологічна ознака. Підходи до вивчення ментальності. Етнокультурні відмінності в спілкуванні. Поняття норми та патології в етнокультурному контексті. Культурно-специфічні захворювання. Теорії, що пояснюють відмінності в характері та ментальності етносу.

Тема 8. Психічні відмінності пов'язані із статевою приналежністю.

Стать і гендер. Види тендерних ролей. Теорії розвитку статевої ідентичності: психоаналітичний, біхевіоральний та когнітивний підходи. Теорії про відмінності у психіці чоловіків та жінок: еволюційна теорія Геодакяна, нейроандрогенетична концепція Елліна, концепція взаємодоповненості статі.

Статеві відмінності та домінування базових емоцій. Сенсорно-перцептивні, мнемічні здібності чоловіків та жінок. Докази впливу соціальних факторів на відмінності здатностей чоловіків та жінок. Самооцінка і стать. Агресивна поведінка і стать. Емпатія і стать. Статева приналежність і поведінка в стресових ситуаціях.

Тема 9. типові відмінності.

Типові відмінності. Поняття типу, типології у психології. Типології темпераменту, характеру, особистості у зарубіжній психології – типології З.Фрейда, Е.Фромма, К.Хорні, А.Адлера, К.Юнга та ін. Конституціональні типології. Типологія К.Леонгарда.

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Модуль I.

Основи класифікації психічних захворювань.

Порушення емоційної сфери та настрою

Тема 1. Вступ у клінічну психологію.

Предмет та завдання клінічної психології. Клінічна оцінка пацієнтів з психічними порушеннями. Постановка діагнозу психічного розладу. Поняття про внутрішню картину хвороби. Системи класифікації психічних розладів МКХ-10 та DSM-IV. Основні варіанти терапії психічних розладів.

Тема 2. Тривожно-фобічні розлади.

Генералізований тривожний розлад (ГТР) та специфічні фобії (СФ). Стрес, адаптація и тривожні розлади. Соціокультурна, психодинамічна, гуманістична, екзистенційна, когнітивна та біологічна моделі ГТР. Типи фобій. Теорії виникнення та терапія фобій.

Тема 3. Неврози. Панічні, obsесивно-компульсивні і стресові розлади.

Поняття неврозу. Біологічна, когнітивна моделі та клініка панічних розладів. Нав'язливі думки (obsесії) та дії (компульсії) – теорії виникнення та методи лікування. Стресові розлади – теорії формування, вплив на виникнення розладів факторів надзвичайної сили (військові дії, катастрофи, насилля та жорстока поведінка). Основні методи терапії.

Тема 4. Розлади настрою.

Діагностика та клінічна картина монополярної депресії. Можливі причини, теорії виникнення (біологічний, психологічний, соціокультурний підходи) та принципи лікування. Біполярні розлади. Клініка та діагностика маніакальних розладів. Причини та основні принципи лікування біполярних розладів.

Модуль 2.

Психологія самоагресивної поведінки, психосоматичних розладів, розлади свідомості.

Тема 5. Психологія самогубств.

Визначення, статистика, паттерни самогубств. Вплив факторів, що сприяють виникненню самогубств (стрес, зміни емоційного стану та способу мислення, психоактивні речовини, психічні розлади). Теорії суїциду (психодинамічна, біологічна, системна). Самогубство у різних вікових групах. Профілактика та терапія суїциду.

Тема 6. Психологічні фактори та фізичні захворювання.

Симулятивні та соматоформні розлади (істеричні, іпохондричні). Принципи лікування соматоформних розладів. Психосоматичні розлади серцево-судинної та бронхо-легеневої системи (вегето-судинна дисфункція, гіпертонічна хвороба, бронхіальна астма).

Тема 7. Психосоматичні розлади в гастроентерології, дерматології, педіатрії та акушерстві (виразкова хвороба шлунку, синдром подразненого кишківника, atopічний дерматит, перинатальні розлади ін.). Психологічні методи лікування фізичних захворювань (техніки релаксації, біологічного зворотнього зв'язку, медитація, гіпноз, когнітивна терапія, терапія інсайту та групи підтримки).

Тема 8. Розлади, викликані використанням психоактивних речовин.

Алкоголь. Седативно - снодійні лікарські засоби. Опіати. Стимулятори. Кокаїн. Амфетаміни. Галюциногени , канабіс (конопля) і комбінації психоактивних речовин. Можливі причини розладів, викликаних вживанням психоактивних речовин (соціокультурна, психодинамічна, бігевіоральна теорії). Методи лікування розладів, викликаних використанням психоактивних речовин (психодинамічні, поведінкові, когнітивно- поведінкові, біологічні, соціокультурні методи лікування).

Тема 9. Шизофренія.

Клінічна картина, симптоми, диференційна діагностика шизофренії. Теорії виникнення шизофренії (біологічний, психологічний, соціокультурний підходи). Принципи і методи лікування шизофренії (лікування в умовах стаціонару та підтримуюча терапія, антипсихотичні препарати, психотерапія).

Орієнтовний перелік питань.

- Дайте визначення предмету та вкажіть завдання клінічної психології.
- Принципи поведінки з хворими, які страждають психічними захворюваннями.
- Основні методи клінічної оцінки пацієнтів з психічними порушеннями.
- Вкажіть критерії постановки діагнозу психічного розладу чи захворювання.
- Поняття про внутрішню картину хвороби.
- Класифікація психічних розладів за системою МКХ-10.
- Класифікація психічних розладів за системою DSM-IV.
- Основні варіанти корекції та терапії психічних захворювань.
- Причини, основні симптоми та діагностика генералізованого тривожного розладу
- Причини, основні симптоми та діагностика фобій.
- Взаємозв'язок стресу, адаптації і тривожних розладів.
- Соціокультурна, психодинамічна, гуманістична, екзистенційна, когнітивна та біологічна моделі ГТР.
- Типи фобій. Теорії виникнення та основні принципи терапії фобій.
- Поняття невроту, основні причини та види неврозів.
- Основні клінічні ознаки та принципи терапії неврозів.
- Біологічна, когнітивна моделі та клініка панічних розладів.
- Нав'язливі думки (обсесії) та дії (компульсії) – теорії виникнення, основні ознаки.
- Основні принципи та методи лікування обсесій та компульсій.
- Стресові розлади психіки – теорії формування, вплив на виникнення розладів факторів надзвичайної сили. Основні методи терапії.
- Посттравматичний стресовий розлад. Причини виникнення, основні ознаки та принципи корекції.
- Діагностика та клінічна картина монополярної депресії.

- Можливі причини, теорії виникнення (біологічний, психологічний, соціокультурний підходи) та принципи лікування монополярної депресії.
- Поняття про біполярні розлади. Причини виникнення, основні ознаки та принципи корекції.
- Клініка та діагностика маніакальних розладів. Причини та основні принципи лікування.
- Визначення, статистика, паттерни самогубств.
- Вплив факторів, що сприяють виникненню самогубств (стрес, зміни емоційного стану та способу мислення, психоактивні речовини, психічні розлади).
- Теорії суїциду (психодинамічна, біологічна, системна).
- Самогубство у різних вікових групах.
- Профілактика та терапія суїциду.
- Психологічні фактори та фізичні захворювання.
- Симулятивні та соматоформні розлади (істеричні, іпохондричні).
- Принципи лікування соматоформних розладів.
- Психосоматичні розлади серцево-судинної системи (вегето-судинна дисфункція, гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця).
- Психосоматичні розлади бронхо-легеневої системи (синдром гіпервентиляції, бронхіальна астма).
- Психосоматичні розлади в гастроентерології.
- Психосоматичні розлади в дерматології.
- Психосоматичні розлади в педіатрії.
- Психосоматичні розлади в акушерстві та гінекології.
- Психологічні особливості онкологічних пацієнтів.
- Психологічні особливості пацієнтів з сексуальними розладами.
- Техніки релаксації як метод лікування фізичних та психосоматичних захворювань
- Методика біологічного зворотнього зв'язку як метод лікування фізичних та психосоматичних захворювань.
- Медитація та гіпноз як методи лікування фізичних та психосоматичних захворювань.
- Поняття про когнітивну терапію та терапію інсайту як методи лікування фізичних та психосоматичних захворювань.
- Поняття про позитивну психотерапію як спосіб лікування психосоматичних розладів.
- Групи підтримки в лікуванні фізичних та психосоматичних захворювань.
- Психічні розлади, викликані вживанням алкоголю.
- Психічні розлади, викликані вживанням седативних та снодійних лікарських засобів.
- Психічні розлади, викликані вживанням опіатів, психостимуляторів, кокаїну.
- Психічні розлади, викликані вживанням амфетамінів, галюциногенів, канабісу (коноплі) і комбінації психоактивних речовин.

- Соціокультурна та психодинамічна теорії у трактуванні причини розладів, викликаних вживанням психоактивних речовин.
- Бігевіоральна теорія у трактуванні причини розладів, викликаних вживанням психоактивних речовин.
- Психодинамічні та соціокультурні методи лікування розладів, викликаних використанням психоактивних речовин.
- Поведінкові та когнітивно- поведінкові методи лікування розладів, викликаних використанням психоактивних речовин.
- Принципи біологічних та медикаментозних методів лікування розладів, викликаних використанням психоактивних речовин.
- Клінічна картина, симптоми, диференційна діагностика шизофренії.
- Біологічна теорія виникнення шизофренії
- Психологічні теорії виникнення шизофренії
- Соціокультурний підхід як пояснення причин виникнення шизофренії
- Принципи і методи лікування шизофренії (лікування в умовах стаціонару та підтримуюча терапія, антипсихотичні препарати, психотерапія).

ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

Тема 1. Предмет та завдання психології праці.

Праця-як основний вид діяльності людини. Психологія праці як галузь психологічної науки. Предмет та основні завдання психології праці. Основні психологічні ознаки праці. Взаємозв'язок психології праці з іншими науками. Сучасні проблеми психології праці.

Тема 2. Історія виникнення та розвитку психології праці.

Передумова розвитку психології праці. Виникнення і розвиток психології праці за рубежем. Тейлор та його основні принципи наукової організації праці. Виникнення вітчизняної психології праці. Дослідження проблеми психології праці.

Тема 3. Методологія та методи психології праці.

Методологічні принципи і методи досліджень у психології праці. Фундаментальні методологічні принципи фізіології і психології праці. Фізіологічні методи. Методи психології праці. Сутність та зміст методів психології праці. Вимоги до практичного застосування методів психології праці.

Тема 4. Психологічні основи діяльності людини

Основні види, типи та структура діяльності. Мотиви та цілі діяльності. Освоєння діяльності особистістю. Психологія міжособистісних відносин у трудовій діяльності. Зовнішні та внутрішні компоненти професійної діяльності, їх характеристика та вплив на успішність здійснення професіоналом своєї професійної діяльності. Професійно важливі якості особистості.

Тема 5. Структура особистості працівника

Системно-структурний та прагматичний підходи до аналізу структури особистості. Структурна теорія особистості К.К.Платонова. Підструктури спрямованості, досвіду, психічних процесів, біопсихічних властивостей особистості. Роль здібностей та характеру у структурі особистості працівника.

Тема 6. Психологічні основи трудових дій, умінь та навичок.

Специфіка трудових дій і операцій. Загальнотрудові, професійні та особистісні вміння та навички. Розумова діяльність у праці. Рухова діяльність у праці. Характеристика творчої та винахідницької діяльності. *ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ*: діяльність, розумова діяльність, рухова діяльність, творча діяльність, винахідницька діяльність трудова дія, трудова операція, вміння, навички.

Тема 7. Психологічні основи професійного відбору і підбору кадрів

Поняття та рівні придатності до професійної діяльності. Поняття про професіограму та психограму. Сутність, мета та порядок професійного відбору. Карта профвідбору. Відповідність властивостей та якостей особистості вимогам професії. Професійний відбір і адаптація. Трудова кар'єра, її сутність та етапи.

Тема 8. Психічні стани у процесі праці

Стійкі та тривалі стани особистості у процесі праці. Перехідні стани людини у процесі праці. Прямі та опосередковані характеристики психічних станів людини у процесі праці. Поняття про основні ритми трудової діяльності. Принципи ритмічності у праці.

Тема 9. Працездатність людини та закономірності її динаміки.

Суть і фактори працездатності людини. Стадії працездатності людини. Межа працездатності і функціональні стани організму людини в процесі праці. Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на працездатність людини. Показники і методика оцінки працездатності людини. Шляхи зменшення напруженості у праці. Психологічні аспекти підвищення професійної працездатності. Методи дослідження працездатності

Методика оцінки показників працездатності

Тема 10. Працездатність і характеристика її фаз

Крива працездатності та її фази. Типи динаміки працездатності. Типи динаміки працездатності залежно від характеру навантажень. Добова і тижнева динаміка працездатності. Заходи щодо підвищення працездатності працівників

Тема 11. Виробнича втома і заходи запобігання перевтоми працівника.

Поняття про основні ритми трудової діяльності. Принципи ритмічності праці. Види напруження у процесі праці. Суть, причини і загальний механізм розвитку втоми. Показники і стадії втоми. Методи експериментальної оцінки працездатності і втоми. Заходи запобігання перевтоми працівника на виробництві.

Тема 12. Суть і фактори важкості праці

Теоретичне і практичне значення дослідження проблеми важкості праці. Фактори важкості праці. Класифікація робіт за характером впливу окремих факторів та її оцінка

Сучасна концепція важкості праці. Інтегральний критерій важкості праці. Функціональний стан організму працівника як інтегральний критерій важкості праці та методика його визначення. Класи і категорії важкості праці

Тема 13. Методика інтегральної бальної оцінки важкості праці

Сутність методики інтегральної бальної оцінки важкості праці. Вплив важкості праці на працездатність і продуктивність праці. Взаємозв'язок інтенсивності і важкості праці

Методологічні підходи до визначення суті інтенсивності праці. Відмінність між інтенсивністю і важкістю праці. Показники інтенсивності праці.

Тема 14. Формування готовності особистості до праці

Структура готовності особистості до праці, її компоненти. Інтереси та прагнення.

Орієнтовний перелік питань

1. Психологія праці, її об'єкт, предмет, задачі.
2. Зв'язок «Психології праці» з іншими дисциплінами.
3. Принципи «Психології праці».
4. У чому полягає відмінність між поняттями «діяльність» і «праця»?
5. Історичний стан розвитку «Психології праці».
6. Сформулюйте наукові позиції класиків психології праці.
7. Основні розділи психології праці.
8. Визначте основні цілі і завдання «Ергономіки».
9. Розкрийте зміст поняття «професійна орієнтація».
10. Розкрийте зміст поняття «профконсультація».
11. Що таке психологічний супровід професійної діяльності?
12. Дайте характеристику основним методам досліджень у психології праці.
13. Сформулюйте основні методологічні принципи вивчення професійної діяльності, трудових рухів, дій.
14. Розкрийте зміст поняття «трудова пост».
15. Розкрийте зміст поняття «робоче місце».
16. Розкрийте зміст поняття «професія».
17. Дайте визначення понять «трудова функція» та «ергатики функції» та поясніть, як вони співвідносяться між собою.
18. Назвіть основні ергатики функції.
19. Охарактеризуйте основні принципи класифікації професій.
20. Назвіть психічні регулятори праці.
21. Види професійного стресу та технологій ресурсозбереження.
22. Перерахуйте теорії мотивації у психології.
23. Що є першою та другою передумовами виникнення мотиву?

24. У чому полягає задоволеність працею?
25. Розкрийте зміст феномена «стрес» у контексті задач, які вирішує психологія праці.
26. Дайте визначення поняттям «професіограма» та «психограма».
27. Розкрийте зміст поняття «функціональні стани».
28. Розкрийте зміст поняття «працевдатність».
29. Які явища, процеси, закономірності відносяться до психологічних механізмів адаптації людини до трудової діяльності?
30. Назвіть умови, що забезпечують професійну придатність суб'єкта праці.
31. Кризи професійного становлення.
32. Розкрийте зміст поняття «індивідуальний стиль діяльності».
33. Розкрийте зміст поняття «професійна придатність».
34. Професійний відбір як елемент управління персоналом.
35. Поліграфічні опитування.
36. У чому полягає відмінність між поняттями «штати», «кадри», «персонал»?
37. У чому полягає відмінність між поняттями «відбір», «добір», «найом»?
38. У чому полягає відмінність між поняттями «розстановка кадрів», «ротація», «звільнення»?
39. Основні етапи профвідбору.
40. Назвіть основні кроки з підготовки та перепідготовки персоналу.
41. Професійне самовизначення суб'єкта.
42. Розкрийте зміст поняття «професійна ідентичність».
43. Які компоненти включає в себе спрямованість особистості?
44. Проблема становлення професійної самосвідомості.
45. Назвіть періоди кар'єрного росту.
46. Назвіть основні етапи професійного розвитку особистості.
47. Психологія безпеки, об'єкт та предмет дослідження.
48. Охарактеризуйте екстремальні умови діяльності.
49. Охарактеризуйте субекстремальні умови діяльності.
50. Охарактеризуйте особливі умови діяльності.
51. Розкрийте зміст поняття професійний стрес.
52. Стрес у концепціях Сельє і Лазаруса.
53. Субсиндроми за Китаєвим-Смиком.
54. Стрес та дистрес з точки зору «Психології праці».
55. Схарактеризуйте ПВЯ практичного психолога.
56. Основні періоди кар'єрного зростання.
57. Основні етапи професійного розвитку особистості.

ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Предмет та завдання інженерної психології

Предмет інженерної психології, її місце в системі психологічної науки. Етапи формування інженерної психології як прикладної галузі психологічної науки. Основні шляхи та напрямки її розвитку.

Зміст, система інженерної психології як наукової галузі психологічних знань та як навчальної дисципліни. Завдання, які вирішує інженерна психологія; формування особистості психолога та практичного психолога.

Методи інженерної психології та її методологічні основи. Основні принципи методології пізнання. Психологічні методи вивчення особистості в інженерній психології: бесіда, спостереження, експеримент, анкетування, метод аналізу результатів діяльності, метод експертних оцінок, тести. Застосування фізіологічних методів в інженерній психології (електроенцефалограма, електрокардіограма, електроміограма, пневмограма). Математичні методи (теорія інформації, теорія статистичних рішень).

Тема 2. Система «людина-машина». Класифікація СЛМС.

Структурна схема системи «людина-машина». Класифікація СЛМС. Показники якості, що впливають на діяльність людини в СЛМС. Оператор в системі «людина-машина». Особливості операторської діяльності. Класифікація факторів, що впливають на ефективність операторської діяльності.

Тема 3 Характеристика діяльності людини-оператора

Характеристика діяльності людини-оператора. Структурні компоненти операторської діяльності. Засоби операторської діяльності. Умови й організація операторської діяльності. Організація робочого місця оператора, побудова пультів управління. Структурно-психологічний підхід в аналізі діяльності оператора.

Тема 4. Особливості професійної діяльності людини-оператора

Загальне представлення про психологічні характеристики людини-оператора. Психологічні характеристики. Антропометричні характеристики. Особливості професійної діяльності людини-оператора. Помилки в операторській діяльності. Психологічні причини помилок. Виявлення причин помилок. Шляхи попередження помилок.

Тема 4. Надійність системи «людина-машина»

Загальне представлення про надійність. Критерії надійності оператора і СЛМ. Методи виміру надійності. Психічні функціональні стани оператора і їхній вплив на надійність. Психофізіологічні аспекти проблеми надійності оператора. Кількісні оцінки надійності діяльності оператора.

Тема 5. Професійна підготовка оператора

Співвідношення особистості і професії. Принципи і методи добору на операторські посади. Навчання операторів. Тренажери. Тренування операторів. Розробка режимів праці і відпочинку працівників СЛМ. Психологічні особливості групової діяльності операторів.

Тема 6. Теорія і методологія інженерно-психологічного проектування

Теорія інженерно-психологічного проектування (основні підходи).
Інженерно-психологічні вимоги до СЛМС. Інженерно-психологічне
проектування СЛМС. Інженерно-психологічна оцінка СЛМС

Орієнтовний перелік питань

1. Предмет та об'єкт інженерної психології.
2. Основні напрями інженерної психології.
3. Основні принципи інженерної психології.
4. Методи інженерної психології.
5. Апаратурні методи в інженерно-психологічних дослідженнях.
6. Система “людина – машина” та її загальні характеристики.
7. Приймання інформації оператором в системі “людина – машина”.
8. Збереження та переробка інформації оператором в системі “людина – машина”.
9. Прийняття рішення в діяльності оператора в системі “людина – машина”.
10. Керуючі дії оператора в системі “людина – машина”.
11. Діяльність оператора в системі “людина – машина”.
12. Кількісні характеристики діяльності оператора в системі “людина – машина”.
13. Напрямок діяльності оператора в системі “людина – машина”.
14. Алгоритмічний опис діяльності оператора в системі “людина – машина”.
15. Функціональний стан оператора в системі “людина – машина”.
16. Емоційний стан оператора в системі “людина – машина”.
17. Втома оператора в системі “людина – машина” та її показники.
18. Проектування систем “людина – машина”: загальне уявлення.
19. Проектування засобів відображення інформації в системі “людина – машина”.
20. Класифікація та загальні інженерно-психологічні вимоги до засобів відображення в системі “людина – машина”.
21. Інженерно-психологічні вимоги до окремих видів зорової індикації в системі “людина – машина”.
22. Засоби кодування інформації в системі “людина – машина”.
23. Інженерно-психологічні вимоги до акустичних індикаторів інформації в системі “людина – машина”.
24. Побудова систем відображення інформації в системі “людина – машина”.
25. Проектування органів керування в системі “людина – машина”.
26. Класифікація та загальні інженерно-психологічні вимоги до органів керування в системах “людина – машина”.
27. Інженерно-психологічні вимоги до окремих типів органів керування в системі “людина – машина”.
28. Сумісне розташування індикаторів і органів керування в системах “людина – машина”.
29. Організація ручного вводу інформації оператором в системах “людина – машина”.
30. Загальні вимоги до організації робочого місця оператора системи “людина – машина”.

31. Побудова пультів керування в системах “людина – машина”.
32. Оптимальна зона умов праці оператора систем “людина – машина”.
33. Інтер’єр оперативного пункту керування в системах “людина – машина”.
34. Загальне уявлення про фактори виробничого середовища.
35. Класифікація та загальна характеристика факторів виробничого середовища.
36. Фізичні фактори виробничого середовища.
37. Хімічні фактори виробничого середовища.
38. Надійність оператора в системі “людина – машина”.
39. Принципи визначення надійності систем “людина – машина”.
40. Показники надійності оператора систем “людина – машина”.
41. Методи розрахунку надійності систем “людина – машина”.
42. Принципи проектування систем “людина – машина”.
43. Структура інженерно-психологічного проектування систем “людина – машина”.
44. Зміст роботи по обліку людського фактору на різних стадіях проектування систем “людина – машина”.
45. Загальні інженерно-психологічні вимоги до проектування систем “людина – машина”.
46. Інженерно-психологічна оцінка систем “людина – машина”.
47. Особливості проведення інженерно-психологічної оцінки при проектуванні систем “людина – машина”.
48. Особливості проведення інженерно-психологічної оцінки при виготовленні систем “людина – машина”.
49. Особливості проведення інженерно-психологічної оцінки при експлуатації систем “людина – машина”.
50. Інженерно-психологічна оцінка робочого місця оператора системи “людина – машина” за кресленням загального виду.
51. Оцінка складності алгоритму трудової діяльності оператора систем “людина – машина”.
52. Поняття про професійний відбір операторів систем “людина – машина”.
53. Принципи та методи професійного відбору операторів систем “людина – машина”.
54. Оцінка ефективності психофізіологічного відбору операторів систем “людина – машина”.
55. Навчання операторів систем “людина – машина”.
56. Групова діяльність операторів в системах “людина – машина”.
57. Контроль стану оператора системи “людина – машина”.
58. Контроль результатів діяльності оператора системи “людина – машина”.
59. Загальні принципи визначення економічного ефекту систем “людина – машина”.
60. Визначення економічної ефективності інженерно-психологічного проектування систем “людина – машина”.

Тема 1. Юридична психологія в системі психологічних знань.

Об'єкт і предмет юридичної психології. Основні завдання юридичної психології. Система юридичної психології : загальна та особлива частина. Галузі юридичної психології . Зв'язок юридичної психології з філософськими, юридичними, психологічними та іншими науками. Основні етапи розвитку юридичної психології (зародження, становлення, розвиток юридичної психології, сучасний стан).

Тема 2. Методологічні основи і методи юридичної психології.

Методологія і методи юридичної психології .Класифікація методів юридичної психології. Спостереження. Інтерв'ю. Експеримент. Тестування. Вивчення документального матеріалу. Вивчення процесу та продуктів діяльності. анкетування. Біографічний метод. Методи наукового дослідження та методи практичної діяльності. Межі використання методів юридичної психології у кримінальному процесі. Методи психологічної діагностики. Методи психологічного впливу.

Тема 3. Загально-психологічні та соціально-психологічні основи юридичної психології.

Поняття про психіку та свідомість особистості. Психічні процеси: характеристика відчуттів, сприймання та спостереження, мислення та мовлення, уява, пам'ять. Емоційні процеси та стани. Вольові процеси та стани. Психічні властивості особистості :темперамент, характер, здібності. Психічні стани особистості: настрої, пристрасть, страх, стрес, афект, фрустрація.

Соціально-психологічні особливості роботи юриста. Встановлення психологічного контакту у спілкуванні. Вивчення і оцінка особистості, яка цікавить юриста

Тема 4. Основи правової психології

Правова соціалізація. Правова соціалізація і правослухняна поведінка особистості. Способи засвоєння норм права і правових цінностей в ході соціалізації особистості. Основні стадії процесу соціалізації. Основні ознаки правосвідомості. Психологічні умови дієвості правових норм. Мотиви правослухняної поведінки особистості. Фактори дієвості правових норм.

Тема 5. Психологія учасників розслідування злочинів.

Психологічні особливості особи слідчого. Психологія обвинуваченого. Поняття захисної домінанти. Психологія потерпілого та свідка. Провокуюча поведінка. Види віктимності.

Тема 6. Психологічні основи проведення слідчих дій.

Психологія огляду місця події. Основні риси огляду місця події. Відображення події злочину і тактичні прийоми. Взаємозв'язок особи злочинця і відображень місця злочину. Способи приховування злочину. Психологія виїмки і обшуку. Види обшуку. Психологічні особливості виїмки. Психологія впізнання. Психологія слідчого експерименту. Психологія перевірки показів на місці.

Тема 7. Психологічне консультування та судово-психологічна експертиза.

Психологічне консультування в юридичній діяльності. Предмет і компетенція судово-психологічної експертизи. Методи судово-психологічної експертизи. Призначення судово-психологічної експертизи та організація її провадження. Експертиза особливих емоційних станів. Судово- психологічна експертиза неповнолітніх. Експертиза особистих властивостей, основних мотивів поведінки індивіда. . Комплексна психолого-психіатрична експертиза. Комплексна судово-медико-психологічна експертиза.

Тема 8. Психологія злочинної діяльності.

Соціальне явище злочинності. Латентна злочинність. Рівень злочинності. Структура злочинності. Динаміка злочинності. Психологічні особливості видів злочинності: професійна злочинність, пенітенціарна злочинність, жіноча злочинність, корупційна злочинність. Мотиви скоєння окремих видів злочинності. Загальна характеристика корупційної злочинності. Злочин. Ознаки злочину. Обов'язкові юридичні ознаки злочину: протиправність діяння, винність діяння, караність діяння. Об'єкт злочину. Об'єктивна сторона злочину. Суб'єкт злочину. Суб'єктивна сторона злочину. Психологічна формула злочину. Теорії особистості та злочину. Мотив у психологічному механізмі злочину. Види мотивів за мірою усвідомлення. Психологічні ознаки мотиву. Формування мотиву злочину. Типові криміногенні мотиви скоєння злочинів.

Тема 9. Психологія особистості злочинця.

Особистість правопорушника як спеціальний об'єкт психологічного дослідження. Поняття і зміст особистості злочинця, його правосвідомість. Класифікація злочинних типів. Психологічні особливості особистості злочинців. Кримінальний професіоналізм. Поняття професійного злочинця. Психологія окремих категорій злочинців. Використання інформації психологічного характеру про особистість правопорушника під час попереднього розслідування, розгляді кримінальних справ у суді.

Тема 10. Психологія неповнолітніх правопорушників.

Проблеми неповнолітніх в юридичній психології. Умови формування особистості „важкого” підлітка. Механізм і шляхи формування криміногенно-небезпечної особистості підлітка.

Підліток і злочин. Типи порушників.

Психологічні особливості слідства у справах неповнолітніх. Схема вивчення неповнолітніх порушників на попередньому слідстві. Етапи допиту неповнолітніх.

Тема 11. Психологія судової діяльності.

Загальна психологічна характеристика судового розгляду адміністративних справ. Види судової діяльності: пізнавальна (пошукова), комунікативна діяльність, конструктивна (реконструктивна), організаційна діяльність, засвідчувальна.

Специфіка психології судового розгляду адміністративних, цивільних і кримінальних справ. Психологічні проблеми спеціалізації суддів (підсудного, потерпілого, позивача, відповідача, відповідача), свідків, експертів, спеціалістів. Психологія судових дебатів. Психологія винесення ухвали рішення, постанови, вироку: індивідуального, колегіального, з участю засідателів. Психологія діяльності судді в кримінальному судочинстві.

Тема 12. Психологія судових дій.

Психологічні основи судового допиту. Психологічні основи очної ставки у суді. Психологічні основи судового огляду. Судова етика в діяльності прокурора і адвоката (захисника).

Тема 13. Психологія діяльності прокурора й адвоката.

Психологія прокурорської діяльності. Психологічні особливості діяльності адвоката (захисника). Характеристика особистості підсудного. Полеміка з захистом. Пізнавальна (пошукова) діяльність прокурора і адвоката. Комуникативна діяльність прокурора і адвоката. Конструктивна (реконструктивна) діяльність прокурора і адвоката. Організаційна діяльність прокурора і адвоката. Засвідчу вальна діяльність прокурора і адвоката. Психологічні аспекти відносин адвоката (захисника) і прокурора в суді. Судова етика в діяльності прокурора і адвоката (захисника).

Тема 14. Психологія судової промови.

Загальна характеристика психологічних засобів мови юриста. Психологія судової промови. Психологічні особливості промови судді, прокурора, адвоката в суді. Психотехніка судової промови. Основні психологічні правила, прийоми і вимоги обов'язкові до застосування у судовій промові юриста. Психологічні особливості промови судді, прокурора й адвоката в суді.

Тема 15. Основи пенітенціарної психології.

Історичний розвиток та сучасний стан пенітенціарної системи. Психологічні аспекти покарання. Психологія особистості, що відбуває покарання. Психологія сїцидальної поведінки в місцях позбавлення волі. Колектив засуджених та їх характеристика. Роль психологічної служби в місцях позбавлення волі.

Методи впливу на особу засудженого в установах виконання покарань. Поняття про ресоціалізаційну діяльність. Виявлення соціальної позиції засудженого під час організації виховного процесу. Індивідуалізація виховного впливу: переконання, навіювання, заохочення, покарання. Психологічні основи соціальної реадaptaції осіб, які відбувають покарання. Робота психолога з особами після відбування покарань.

Тема 16. Психологія особи засудженого

Особливості психології засудженого. Психологія засудженого до позбавлення волі. Відношення до міри покарання. Ступінь усвідомлення скоєного злочину і розкаяння. Психотравмуючий характер режиму слідчого ізолятора та колонії на особистість засудженого вперше. Вплив на засудженого

правил і порядків у «зоні». соціальна ієрархія серед засуджених. Психологія рецидивіста. Психологія діяльності по виправленню та перевихованню засудженого.

Орієнтовний перелік питань

1. Історія юридичної психології.
2. Предмет і завдання юридичної психології.
3. Галузі юридичної психології .
4. Зв'язок юридичної психології з іншими науками.
5. Методологічні принципи в юридичній психології.
6. Методи пізнання в юридичній психології.
7. Методи психологічного впливу на особистість.
8. Загально-психологічні основи в юридичній психології.
9. Соціально- психологічні основи в юридичній психології.
10. Правова соціалізація і правова поведінка особистості.
11. Способи засвоєння норм права і правових цінностей в ході соціалізації особистості.
12. Основні стадії процесу соціалізації.
13. Психологічна характеристика правосвідомості.
14. Правова ідеологія.
- 15 . Правова психологія.
16. Правова культура.
17. Психологічна характеристика діяльності слідчого.
18. Психологія обвинувачуваного.
19. Психологія потерпілого і свідка.
20. Місце події як джерело пізнавальної інформації.
21. Роль психології в діагностиці особи допитуваного.
22. Психологія обшуку.
23. Психологічне консультування в юридичній діяльності.
24. Сутність судово- психологічної експертизи.
- 25.Методи судово-психологічної експертизи.
- 26.Призначення судово-психологічної експертизи та організація її провадження.
27. Оцінювання особистості в юридичній практиці.
28. Юридична діяльність і соціально- психологічна діагностика спілкування.
29. Судово- психологічна експертиза неповнолітніх.
30. Експертиза особистих властивостей, основних мотивів поведінки індивіда.
31. Експертиза особливих емоційних станів.
32. Комплексна психолого-психіатрична експертиза.
33. Комплексна судова експертиза.
34. Поняття особи злочинця.
35. Класифікація злочинних типів.
- 36.Психологія окремих категорій злочинців.
- 37.Соціальне явище злочинності. Латентна злочинність.
38. Психологічна структура злочину.
- 39.Мотиви скоєння окремих видів злочинності.

40. Психологічні наслідки злочину.
41. Психологічна сторона попередження злочину.
42. Психологія неповнолітніх злочинців.
43. Умови формування особистості „важкого” підлітка.
44. Психологічна характеристика судової діяльності.
45. Види судової діяльності.
46. Психологічні особливості судового процесу.
47. Психологія діяльності суддів.
48. Психологія ухвалення рішення суддів.
49. Психологія особи підсудного.
50. Психологія прокурорської діяльності.
51. Психологічні особливості діяльності адвоката.
52. Психологічні аспекти відносин адвоката і прокурора в суді.
53. Психологічні основи судового допиту.
54. Психологічні основи очної ставки у суді.
55. Психологічні основи судового огляду.
56. Пізнавальна (пошукова) діяльність прокурора.
57. Комунікативна діяльність прокурора .
58. Конструктивна (реконструктивна) діяльність прокурора .
59. Організаційна діяльність прокурора.
60. Засвідчувальна діяльність прокурора .
61. Пізнавальна (пошукова) діяльність адвоката.
62. Комунікативна діяльність адвоката.
63. Конструктивна (реконструктивна) діяльність адвоката.
64. Організаційна діяльність адвоката.
65. Форми спілкування між прокурором і захисником у суді.
66. Судова етика в діяльності прокурора, адвоката.
67. Загальна характеристика психологічних засобів мови юриста.
68. Психологічні особливості промови судді.
69. Психологічні особливості промови адвоката.
70. Психологічні особливості промови прокурора.
71. Сутність пенітенціарної психології.
72. Психологія особистості, що відбуває покарання.
73. Методи впливу на особу засудженого в установах з виконання покарання.
74. Колективи засуджених та їх психологічна характеристика.
75. Вплив соціальної ізоляції на особу.
76. Психологія тюремного побуту.
77. Психологічні основи ресоціалізації засуджених.
78. Роль психологічної служби в місцях позбавлення волі.

4. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Якщо абітурієнт здає вступне випробування у формі письмового тестування, екзаменаційний білет передбачає 20 тестових завдань. При усному / письмовому випробуванні екзаменаційний білет включає 4 питання, які, відповідно, розкриваються вступником в усному чи письмовому вигляді.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Критерії оцінювання тестових завдань. Тестова перевірка знань дає можливість індивідуалізувати процес контролю виконання студентами вступного випробування, об'єктивно перевірити знання теоретико-практичного матеріалу. Студентам пропонується виконати тестові завдання закритого типу (20 завдань з чотирма варіантами відповіді й однією правильною відповіддю). Оцінювання кожного тесту здійснюється за десятибальною шкалою. Відповідно, розрахунок загальної успішності студентів виконується в межах максимальної суми в 200 балів. При цьому, оцінку «відмінно» отримують абітурієнти, які отримали за результатами тестування 180-200 балів, оцінку «добре» – 150-179 балів, оцінку «задовільно» – 120-149 балів, «незадовільно» – 119 балів і менше.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		примітки
180 – 200	відмінно	
150-179	добре	
120-149	задовільно	
0-119	незадовільно	

Критерії оцінювання усного випробування . Виконання завдань оцінюється за такими критеріями: повнота й ґрунтовність викладу навчального матеріалу; аргументованість тверджень; суб'єктне усвідомлення змісту; термінологічна коректність. Оцінювання 1 теоретичного питання екзаменаційного білету усного (письмового) випробування подано у таблиці

Алгоритм оцінювання теоретичного питання	Кількість балів (максимальна кількість балів за 1 питання – 50)
Повне засвоєння та суб'єктне усвідомлення матеріалу. Твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність	40-50
Повне засвоєння матеріалу, але недостатнє суб'єктне його усвідомлення. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.	30-39
Часткове засвоєння матеріалу, суб'єктне його не усвідомлення. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	20-29
Теоретичний матеріал не засвоєно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	10-19

6. ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА / РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА / ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Список літератури

- Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности. - М.: Наука, 1980. - 334 с.
- Анатомія центральної нервової системи (спинний і головний мозок). Навч.-метод, посіб. з анатомії людини. — К. 1999. — 120 с
- Андреева О. А. Техника тренировки памяти. — Екатеринбург, 1992.
- Асмолов А. Г Психология личности. Принципы общепсихологического анализа: Учебник. — М.: МГУ, 1990.

- Богданова Т. Г., Корнилова Т. В. Диагностика познавательной сферы ребёнка. — К., 1997.
- Веккер Л. М. Психические процессы. — В 3-х т. — Л., 1974-1981.
- Выготский Л. С. История развития высших психических функций // Собр. сочин.: В 6 т. - М.: Педагогика, 1983. - Т. 3. - 328 с.
- Выготский Л. С. Проблемы развития психики. Собрание сочинений. — М.: Педагогика, 1983. — Том 3
- Выготский Л. С. Психология. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. -1008 с. (Серия «Мир психологии»).
- Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: Учеб. пособие. - М., 1986.
- Гениями не рождаются. Общество и способности человека. — М., 1989.
- Данилов Н. Н., Крылова А. Л. Физиология высшей нервной деятельности. — Ростов на Дону: Феникс, 2001. — 480 с.
- Дружинин В. Н. Психология общих способностей. — СПб.: Изд-во «Питер-Ком», 1999. — 368 с.
- Долинська Л. В, Гоголь О. В., Зінченко Л. М. Педагогічне мовлення. — К, 1996.
- Ждан А. И. История психологии: от античности до наших дней. — М., 1990. - 367с.
- Життєві кризи особистості/ Навч.-метод, посіб.: у 2-х частинах. - К.,1998.
- Скрипченко О., Долинська Л., Огороднійчук З. та ін. Загальна психологія: Курс лекцій. — К., 1997.
- Скрипченко О., Долинська Л., Огороднійчук З. та ін. Загальна психологія: Навч. посіб. — К: «А.П.Н.», 1999 — с. 463.
- Загальна психологія: практикум /Укладач З. В. Огороднійчук. — К.,- 2004.- 195с.
- Заика Е. В. Экспериментальная психология памяти: основные методики и результаты исследований. — Х., 1992.
- Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. — Луцьк, 1997.
- Збірник завдань з загальної психології /За редакцією В. С. Мер-ліна. - К, 1977.
- Иванников В. А. Психологические механизмы волевой регуляции. - М.: МГУ, 1991.
- Иванов Е. Ф. Психология мышления и памяти: Учеб. пособ. — Х.: ХГУ, 1990.
- Игнатъев Е. И. Воображение и его развитие в творческой деятельности человека. — М.: Знание, 1968.
- Изард К. Эмоции человека. — М., 1980.
- Ильин П. М. Психология воли. - С.-П., 2000.
- Ильясов И. И. Система эвристических приемов решения задач. — М., 1992.

- История зарубежной психологии: 30-60-е годы XX века. Тексты/ Под ред. П. Я. Гальперина, А. Н. Ждан. - М., 1986.
- Каган М. С. Мир общения. - М.: Политиздат, 1988. — 319 с.
- Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание.— М.: Политиздат, 1987. — 366с.
- Короленко Ц. П., Фролова Г В.Чудо воображения. Воображение в норме и патологии. — Новосибирск, 1975.
- Костюк Г С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. — К.: Радянська школа, 1989. — 608 с
- Кузьмина Н. В. Способности, одаренность, талант учителя. — 1985.
- Ковалевский П. И. Одаренные безумием: психиатрические эскизы с истории: — К.: Украина, 1994. — 368 с.
- Левитов Н. Д. Психология характера. — М., 1969.
- Лезер Ф.Тренировка памяти. — М., 1995.
- Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. — Л., 1968.
- Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. — М.: Политиздат. - 1975. - 304 с.
- Леонтьев Д. А. Очерк психологии личности. — М., 1997.
- Леоньев А. Н. Основы теории речевой деятельности. — М.: наука, 1974.
- Ломов Б. Ф. Проблема общения в психологии. — М.: Наука, 1981.
- Лурия А. Р. Маленькая книжка о большой памяти — М., 1994.
- Лурия А. Р. Об историческом развитии познавательных процессов. - М.: Наука, 1974. - 172 с.
- Лурия А. Р. Язык и сознание. - М.: Изд-во МГУ, 1979. - 319 с.
- М'ясоїд П. А. Загальна психологія. Навч. посіб. — К.: Вища школа. — 276 с
- Максименко С. Д. Общая психология. — М.: Рефл-бук, Ваклер, 1999.- 523 с.
- Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. — К., 1998.
- Мерлин В. С. Очерк теории темперамента. — М., 1964.
- Мерлин В. С. Структура личности: характер, способности, самосознание: Учебное пособие к спецкурсу «Основы психологии личности». — Пермь, 1990.

Рекомендована література

- Загальна психологія/ За загальною редакцією Максименка С. Підручник для студентів вищих навчальних закладів – Видання третє, перер. та доповн. – Вінниця, 2006.
- Загальна психологія: Підручник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2009.
- Дрозденко К.С. Загальна психологія у практичному вимірі: Підручник. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 608 с.
- Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник – Видання друге, перер. та доповн. – К., 2004.

- М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – К.: Вища школа, 1998. – 476с.
- Немов Р.С. Психология. – М., Просвещение, 1995
- Основи психології: Підручник / за заг. ред. О.В.Киричука, В.А. Роменця – вид.5-те, стереотип. К., 2002.
- Партико Т. Б. Загальна психологія.- К. 2008. – 416 с.
- Психологія : Підручник/ Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред.. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 1999. – 558 с.
- Психологія / Под ред. Г.С.Костюка. – К., Радянська школа, 1968.
- Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. М., 1996.
- Степанов О.М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Посібник. – К., 2003.

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ У ПСИХОЛОГІЇ

Рекомендована література Базова

Підручники

- Математичні методи в психології/ В.М.Руденко, Н.М. Руденко. – К., 2009
- Організація науково-дослідницької роботи в закладах освіти / Укл. Ю.О.Турунов, В.І.Урусський. – Тернопіль, 2001
- Основы математической статистики для психологов/ Г.И. Суходольский. – М.,1972
- Основы научных исследований. Конспект лекцій./ А.С. Філіпенко. – К., 2005
- Статистические методы в педагогике и психологии./ Дж.Гласс, Дж. Стэнли. – М., 1976

Нормативно-правові документи

- Рабочая книга школьного психолога. – М., 1991
- Рабочая книга социолога. – М., 1976
- Справочник по прикладной статистике./ Э.Ллойд, У. Ледерман – М., 1989

Допоміжна

Навчальні посібники та монографії

- Балин В.Д. Теория и методология психологического исследования. – Л., 1989
- Введение в научное исследование по педагогике /Под ред. В.И.Журавлева. – М., 1988
- Грабарь М.И.. Краснянская К.А. Применение математической статистики педагогических исследованиях. Непараметрические методы. – М., 1977
- Графические методы в психологической диагностике /Сост. Е.С.Романова., О.Ф.Потемкина. – М., 1992

- Деденко Л.Г., Керженцев В.В. Математическая обработка и оформление результатов эксперимента / Под ред. Проф. А.Н.Матвеева. – М., 1977
- Журавлев В.И. Методы педагогического исследования. – М., 1972
- Закс Л. Статистическое оценивание. – М., 1976
- Захожай В.Б., Попов И.И., Коваленко О.В. Практикум з основ статистики. – К., 2001
- Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. – К., 2001
- Маликов С.Ф. Введение в метрологию. – М., 1965
- Методика и техника статистической обработки первичной социологической информации. – М., 1968
- Методы научно-педагогического исследования. – Р/на Д., 1972
- Методики психодиагностики в учебно-воспитательном процессе /Сост. В.В.Гришин, П.В.Мушин. – М., 1990
- Михайлычев Е.А. Дидактическая тестология. – М., 2001
- Михеев В.И. Моделирование и методы теории измерения в педагогике. – М., 1987
- Немов Р.С. Психология в 3-х кн. Кн.3.: Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – М., 2006
- Психологическая диагностика: проблемы и исследования /Под ред. К.М.Гуревича. – М., 1997
- Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – Спб, 1996
- Скаткин М.Н. Методология и методика педагогического исследования (в помощь научным исследованиям). – М., 1986
- Сочивко Д.В., Якунин В.А. Математические модели в психолого-педагогических исследованиях. – Л., 1988
- Татур А.О. и др. Стандарты и тесты в образовании. – М., 1995
- Татарова Г.Г. Методология анализа данных в социологии (введение). – М., 1999
- Теория и практика педагогического эксперимента /Под ред А.И.Пискунова, Г.В.Воробьева. – М., 1979

Періодичні видання

- Хозраткулова І.А. Особливості застосування методів математичної статистики на етапі інтерпретації отриманих даних у психолого-педагогічних дослідженнях//Збірник наукових праць. Психологічні науки. – Т.2, Випуск 4.
- Юрченко В.М. Становлення системного підходу як методологічного засобу розробки та систематизації наукових знань //Збірник наукових праць К-ПНУ ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України "Проблеми сучасної психології", 2012. – Вип.15. – С.780-792.
- Александрова О.Г. Дослідження динаміки розвитку професійно-значущих якостей студентів-психологів// Збірник наукових праць К-ПНУ ім. Івана

Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України "Проблеми сучасної психології", 2012. – Вип.16. – С.13-23

13. Інформаційні ресурси

- www.osvita.org.ua/referat/psychology/3933/
- www.ebk.net.ua/Book/psychology/vinoslavska_psihologiya/part1/1303.htm
- pidruchniki.ws/19240701/psihologiya/matematichni_metodi_psihologiyi_produktyvnist_zastosuvannya
- window.edu.ru/library/pdf2txt/026/41026/18331
- <http://psystat.at.ua/http://psystat.at.ua/>
- http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pspl/2012_16/13-23.pdf
- http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pspl/2012_15/780-792.pdf

МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА

Рекомендована література

Базова

Підручники

- Математичні методи в психології/ В.М.Руденко, Н.М. Руденко. – К., 2009
- Організація науково-дослідницької роботи в закладах освіти / Укл. Ю.О.Турунов, В.І.Уруський. – Тернопіль, 2001
- Основы математической статистики для психологов/ Г.И. Суходольский. – М.,1972
- Основы научных исследований. Конспект лекцій./ А.С. Філіпенко. – К., 2005
- Статистические методы в педагогике и психологии./ Дж.Гласс, Дж. Стэнли. – М., 1976

Нормативно-правові документи

- Рабочая книга школьного психолога. – М., 1991
- Рабочая книга социолога. – М., 1976
- Справочник по прикладной статистике./ Э.Ллойд, У. Ледерман – М., 1989

Допоміжна

Навчальні посібники та монографії

- Балин В.Д. Теория и методология психологического исследования. – Л., 1989
- Введение в научное исследование по педагогике /Под ред. В.И.Журавлева. – М., 1988

- Грабарь М.И., Краснянская К.А. Применение математической статистики педагогических исследований. Непараметрические методы. – М., 1977
- Графические методы в психологической диагностике /Сост. Е.С.Романова., О.Ф.Потемкина. – М., 1992
- Деденко Л.Г., Керженцев В.В. Математическая обработка и оформление результатов эксперимента / Под ред. Проф. А.Н.Матвеева. – М., 1977
- Журавлев В.И. Методы педагогического исследования. – М., 1972
- Закс Л. Статистическое оценивание. – М., 1976
- Захожай В.Б., Попов И.И., Коваленко О.В. Практикум з основ статистики. – К., 2001
- Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. – К., 2001
- Маликов С.Ф. Введение в метрологию. – М., 1965
- Методика и техника статистической обработки первичной социологической информации. – М., 1968
- Методы научно-педагогического исследования. – Р/на Д., 1972
- Методики психодиагностики в учебно-воспитательном процессе /Сост. В.В.Гришин, П.В.Мушин. – М., 1990
- Михайлычев Е.А. Дидактическая тестология. – М., 2001
- Михеев В.И. Моделирование и методы теории измерения в педагогике. – М.,1987
- Немов Р.С. Психология в 3-х кн. Кн.3.: Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики.– М., 2006
- Психологическая диагностика: проблемы и исследования /Под ред. К.М.Гуревича. – М.,1997
- Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – Спб, 1996
- Скаткин М.Н. Методология и методика педагогического исследования (в помощь научным исследованиям). – М., 1986
- Сочивко Д.В., Якунин В.А. Математические модели в психолого-педагогических исследованиях. – Л.,1988
- Татур А.О. и др. Стандарты и тесты в образовании. – М., 1995
- Татарова Г.Г. Методология анализа данных в социологии (введение). – М., 1999
- Теория и практика педагогического эксперимента /Под ред А.И.Пискунова, Г.В.Воробьева. – М.,1979

Періодичні видання

- Хозраткулова І.А. Особливості застосування методів математичної статистики на етапі інтерпретації отриманих даних у психолого-педагогічних дослідженнях//Збірник наукових праць. Психологічні науки. – Т.2, Випуск 4.

- Юрченко В.М. Становлення системного підходу як методологічного засобу розробки та систематизації наукових знань //Збірник наукових праць К-ПНУ ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України "Проблеми сучасної психології", 2012. – Вип.15. – С.780-792.
- Александрова О.Г. Дослідження динаміки розвитку професійно-значущих якостей студентів-психологів// Збірник наукових праць К-ПНУ ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України "Проблеми сучасної психології", 2012. – Вип.16. – С.13-23

Інформаційні ресурси

- www.osvita.org.ua/referat/psychology/3933/
- www.ebk.net.ua/Book/psychology/vinoslavska_psihologiya/part1/1303.htm
- pidruchniki.ws/19240701/psihologiya/matematichni_metodi_psihologiyi_produk_tivnist_zastosuvannya
- window.edu.ru/library/pdf2txt/026/41026/18331
- <http://psystat.at.ua/http://psystat.at.ua/>
- http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspl/2012_16/13-23.pdf
- http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspl/2012_15/780-792.pdf

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ

Література

1. Психофізіологія людини: Навч.посібник. - К. МАУП, 2003. – 136 с.
2. Психофизиология. Учебник для вузов / Под.ред. Ю.И.Александрова. – СПб. Питер, 2001. – 496 с.
3. Фекета В.П. Курс лекцій з нормальної фізіології. – Ужгород: Гражда, 2006. – 296 с.
4. Физиология высшей нервной деятельности / Н.Н. Данилова, А.Л. Крылова. – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 478 с.
5. Атлас «Нервная система человека. Строение и нарушения» / Под. ред. В.М.Астапова, Ю.В.Микадзе., 4-е изд. – М. ПЕРСЭ, 2004. – 80 с.

ПСИХОДІАГНОСТИКА

Методичне забезпечення

- Долинська Л.В., Мельничук О.Б., Ісаєвич С.І. Основи психодіагностики: навчально- тематичний план, робоча програма курсу для подвійних спеціальностей з практичною психологією.- К.: ННЦ “ НІТ” НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2002.-56с.
- Майданник В.Г., Хайтович М.В., Ісаєвич С.І. Діагностика і корекція шкільної дезадаптації у дітей: методичні рекомендації.- Ужгород.: " Вета“- “Закарпаття”, 2002.- 24с.

Рекомендована література

Базова

- Анастаси А. Психологическое тестирование: В 2 кн. – Кн. 1. – М., 1982. – 320 с.; Кн. 2. – 336 с.
- Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика личности. – Киев: Здоровья, 1989. – С. 6–11.
- Бурлачук Л.Ф., Савченко Е.П. Психодиагностика (психодиагностический инструментарий и его применение в условиях социальных служб). – Киев, 1935. – 100 с.
- Бурлачук Ф.Л., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. – Киев, 1989. – 207 с.
- Волков И.П. Социометрические методы в социально-психологических исследованиях. – Л., 1970. – 88 с.
- Дюк В.А. Компьютерная психодиагностика. – СПб., 1994. – 364 с.
- Ерофеев А.К. ЭВМ в психодиагностике в высшей школе. – М., 1987. – 131 с.
- Карпенко Н.В. Психодіагностика психічного розвитку в роботі педагога(вчителя, вихователя): Навч. Посіб.- К.: Каравела, 2008.-192с.
- Немов Р.С. Психология: Учеб для студ-ов пед. вузов: В 3 кн. – Кн. 3: Экспериментальная педагогическая психология и психодиагностика. – 1985. – 512 с.
- Общая психодиагностика/ Под ред. А.А. Бодалева и В.В. Столина. – М., 1988. – С. 8–10.
- Основи психодіагностики. Навчальний посібник.-К.: Главник, 2006.- 144с.- (серія « Психол. Інструментарій).
- Психодіагностика: навч. Посіб. І.М.Галян.,-К.: Академвидав, 2009.-464с.
- Психологическая диагностика: Учеб пособие/ К.М.Гуревич, М.К. Акимова и др.; Ред.-сост. Е.М. Борисова. – Витебск, 1993. – 324 с.
- Психологическая диагностика: Ученик для вузов/ под ред. М.К. Акимовой, К.М.Гурвича.- СПб.: Питер, 2005.- 652с.
- Романова Е.С., Потемкина О.Ф. Графические методы в психологической диагностике. – М., 1982. – 256 с.
- Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – СПб.: ООО “Речь”, 2000. – 350 с.
- Скребец В.А. Психологическая диагностика: Учеб. пособие. – Киев: МАУП, 1999.
- Социально-психологические методы практической работы в коллективе: диагностика и воздействие/ Отв. ред. Я.Л. Журавлев, В.А. Хащенко. – М., 1990. – 205 с.
- Суходольский Т.В. Основы математической статистики для психологов. – М., 1982. – 428 с.
- Черны В., Колларис Т. Компендиум психодиагностических методов: В 2 т. – Братислава, 1988. – Т. 1. – 202 с.; Т. 2. – 239 с.
- Шевандрин Н.И. Применение методов психодиагностики в педагогической практике. – Ч. 1: Основы общей психодиагностики. – Ростов-на-Дону, 1985. – 420 с.

Допоміжна

- Практикум по общей и экспериментальной психологии/ В.Д. Белин, В.К. Гайда, В.А. Ганзен и др.; Под общ. ред. А.А. Крылова. – Л., 1987. – С. 6–9.
- Практикум по психодиагностике: Конкретные психодиагностическая методика. – М., 1989. – 176 с.
- Психологу для роботи. Психодіагностичні методики: збірник(текст) уклад.: М.В. Лемак, В.Ю. Петрищев.- Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2011.- 616с.:
- Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: Уч.пос.: в 2 кн.- М. Изд-во Владос-ПРЕСС, 2002.
- Практическая психология в тестах, или Как научиться понищать себя и других // сост. Римская Р., Римский С. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2001 – 376с.
- Райгородский Д.Я. Практическая психодіагностика. Методики и тесты. Уч.пос. – Самара: Изд-во Дом «БАХРАХ-М», 2001.- 672с.
- Практикум по возрастной психологии: Уч.пос.// Под ред. Л.А. Гогловой, Е.Ф. Рыбалко – СПб.: Речь, 688с.
- Готовність до навчання \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, липень, 2003.
- Адаптація до школи \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, серпень, 2003.
- Інтелектуальні здібності дитини \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, вересень, 2003.
- Розвиток пізнавальних процесів \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, жовтень, 2003.
- Психологічна діагностика мислення, інтелекту, креативності дитини \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, листопад, 2003.
- Емоційний розвиток дитини \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, січень, 2004.
- Готовність дитини до школи \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, лютий, 2004.
- Увага дитини \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, квітень, 2004.
- Пам'ять дитини \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, травень, 2004.
- Мислення дитини \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, червень, 2004.
- Самооцінка учня \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, липень, 2004.
- Мотивація та саморегуляція учня \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, серпень, 2004.
- Професійні здібності учня \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, вересень, 2004.

- Розумові здібності дитини \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, листопад, 2004.
- Психологічний клімат колективу \ ж-л Психологічний інструментарій – К.: Главник, грудень, 2004.
- Психологические тесты. Ахмеджанов Э.Р. – М., 1996 – 320с.

Інформаційні ресурси

- <http://www.psycholga.ru>
- <http://psylab.info>

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Основна

- Андреева Г. М. Социальная психология. – М.: Аспект Пресс, 1996.– 376 с.
- Аронсон Э., Уилсон, Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме.– СПб: Прайм Еврознак; М.: Олма-Пресс, 2004.–280 с.
- Аронсон Элиот. Общественное животное. Введение в социальную психологию. – СПб.: Прайм Еврознак, 2006. – 416 с.
- Гапон Н. П. Соціальна психологія: навчальний посібник.– Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 368 с.
- Джонсон Д. Соціальна психологія. Тренінг міжособистісного спілкування. – К.: Академія, 2003.– 288 с.
- Коваленко А.Б., Корнев М.Н.. Соціальна психологія. – К., 2006.
- Козляковський П.А. Соціальна психологія: Курс лекцій. Практикум. Хрестоматія .– Миколаїв: Вид. держ. ун-т, 2005. – 424 с.
- Майерс Д. Социальная психология. – СПб.: Питер Ком, 2004.– 688 с.
- Москаленко В.В. Соціальна психологія. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.– 624с.
- Ойстер Кэррол. Социальная психология групп. – СПб.: Прайм Еврознак; М.: Олма-Пресс, 2004.– 214 с.
- Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. :- К.:Академвидав, 2003. – 448 с.

Допоміжна

- Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. – СПб.: Питер Ком, 2000. –380с.
- Робер М.А., Тильман Ф. Психология индивида и группы. М.: Прогресс,1998.– 256 с.
- Чалдини Р. Социальное влияние. – СПб.: Питер Ком, 1998.– 338 с.
- Чалдини Р., Коник Д., Нейберг С. Агрессия: Лидерство. Альтруизм. Конфликт. Группы. –СПб: Прайм Еврознак, 2002. – 256 с.
- Гапон Н.П. Методичні рекомендації з дисципліни „Соціальна психологія” для студентів філософського факультету та факультету міжнародних відносин – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008., – 94 с.– 6,1 д.а.

- Гендерні ролі та гендерна ідентичність особистості // Методичні матеріали для студентів філософського факультету, які вивчають курс „Соціальна психологія / За наук. ред. Н. Гапон. – Львів: Вид. Львів. унів-ту, 2006. –18с.

Інформаційні ресурси

- Наукова бібліотека Ужгородського Національного університету – libuzhnu.brinkster.net
- Бібліотека МДУ, Філатова, 16 – <http://msu.edu.ua/library/>
- Мукачівська міська централізована бібліотека, ім. О.Духновича, вул. Духновича, 1 <http://www.muklib.mk.uz.ua/>
- Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. м.Ужгород, вул. Проспект Свободи, 16 – <http://biblioteka.uz.ua/>

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.

Рекомендована література

- Абрамова Г.С. Введение в практическую психологию.- М. Международная педагогическая академия, 1995. – 254 с.
- Александров А.А. Психогенетика: Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2004. – 192с.
- Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. СПб.: Питер, 2001. – 288с.
- Анатази А. Дифференциальная психология. – М.: Апрель- Пресс, 2001. – 745с.
- Дифференциальная психология: Учебное пособие/ С. К. Нартова – Бочавер. – М.: Флинта, Московский социальнo-психологический институт. 2003. – 280с.
- Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. – СПб.: Питер, 2002. – 544с.
- Ильин Е.П. Мотивы человека: теория и методы изучения. – Киев: Вища школа. 1998. – 292с.
- Ильин Е.П. Психология индивидуальных различий. – СПб.: Питер, 2004. – 701с.
- Леонгард К. Акцентуированные личности. – Ростов / н / Д.: Фенікс, 2000. 530с.
- Либин А.В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций. – М.: Смысл, 1999. – 534с.
- Литвак А.Е. Левый мозг, правый мозг. – М., 1996. – 211с.
- Маклаков А. Г. Общая психология. – СПб.: Питер, 2000. – 592с.
- Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-е вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001. – 256с.
- Марцинковская Т.Д. История психологии: Учеб. Пособие. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 544с.

- Небылицын В.Д. Актуальные проблемы дифференциальной психофизиологии // Психология индивидуальных различий / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер и В.Я. Романова. М.: ЧеРо, 2000. – С. 179-194.
- Психология индивидуальных различий/ Под ред.. Ю.Б. Гиппенрейтер и В.Я. Романова. – М.: Че Ро, 2000. – 770с.
- Русалов В.М., Дудин С.М. Темперамент и интеллект: Общин и специальные факторы развития // Психологический журнал. – 1995. – Т.16, - №5. – С. 31 – 43.
- Русалов В.М. Опросник структуры темперамента. – М.: Смысл, 1992. – 37с.
- Самосознание и защитные механизмы личности. Хрестоматия. – Самара: Издательский дом «БАХРАХ», 2000. – 656с.
- Сапогова Е.Е. Психология развития человека: Учебное пособие. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 460с.
- Семиченко В.А. Психология: Темперамент. – Київ-Полтат: «Форпіка». – 2001. – 168с.
- Семиченко В.А. Психологія особистості. – К.: Видавець Ешке О.М.,2001. – 427с.

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Рекомендована література

- Комер Р. Патология поведения. Нарушения и патологии психики. — 4-е изд. — СПб: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2005. — 640 с.
- Менделевич В. Д. Клиническая и медицинская психология. Практическое руководство. — 4-е изд. — М.: МЕДпресс-информ, 2002. — 592 с.
- Клиническая психология: учебник / Под ред. Б. Д. Карвасарского. — СПб: Питер, 2002. — 960 с.
- Зейгарник Б. В. Патопсихология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — 2-е изд., стереотип. — М.: Академия, 2003. — 208 с.
- Патопсихологическая диагностика / В. М. Блейхер, И. В. Крук. — К.: Здоров'я, 1986. — 280 с.

Допоміжна

- Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека / Под ред. И. А. Полищука и А. Е. Видренко. — К.: Здоров'я, 1980. — 123 с.
- Балабанова Л. М. Судебная патопсихология (вопросы определения нормы и отклонений). — Д.: Сталкер, 1998. — 432 с.

- Блейхер В. М. Экспериментально-психологическое исследование психически больных. — Т.: Медицина, 1970. — 176 с.
- Демьянов Ю. Г. Диагностика психических нарушений: Практикум. — СПб.: ИД «МиМ», ТОО «Респекс», 1999. — 224 с.
- Зинченко С. М. Нервные дети — болезнь или воспитание // Практична психологія та соціальна робота. — 2004. — № 8. — С. 51-57.
- Зінченко С. М. Медична психологія: Навч. посібник. — К.: Екмо, 2005.
- Каплан Г. И., Сэдок Б. Дж. Клиническая психиатрия: В 2 т. — М.: Медицина, 1994.
- Карвасарский Б. Д. Неврозы. — М.: Медицина, 1990. — 571 с
- Колесникова Г. И. Девиантное поведение для студентов вузов / Г. И. Колесникова, А. Б. Котова, И. А. Петрулевич. — Ростов-н/Д.: Феникс, 2007. — 120 с.
- Кузнецов В. М., Чернявський В. М. Психіатрія: Навчальний посібник. — К.: Здоров'я, 1993. — 344 с.
- Максимова Н. Ю., Милютин Е. Л. Курс лекций по детской психопатологии: Учеб. пособие. — Ростов-н/Д.: Феникс, 2000. — 576 с.
- Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки. — К., 2001.
- Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 208 с.
- Менделевич В. Д. Психология девиантного поведения: Учеб. пособие для вузов. — СПб: Речь, 2005. — 445 с.
- Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я; 10-й перегляд.-Женева ВООЗ, 1998.-685с.
- Перешеина Н. В., Заостровцева М. Н. Девиантный школьник: Профилактика и коррекция отклонений. — М.: ТЦ Сфера, 2006. — 192 с.
- Психологический словарь / Авт.-сост. В. Н. Копорулина, М. Н. Смирнова, Н. О. Гордеева, Л. М. Балабанова; Под общ. ред. Ю. Л. Неймера. — Ростов-н/Д: Феникс, 2003. — 640 с.
- Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально- психологическая диагностика развития личности и малых групп. — М.: Изд. Ин-та психотерапии, 2002. — 490 с.
- Ушаков Г. К. Пограничные нервно-психические расстройства. — М., 1987.
- Фуллер Торри Э. Шизофрения: книга в помощь врачам, пациентам и членам их семей. — СПб., 1996.
- Шнейдер Л. Б. Девиантное поведение детей и подростков. — 2-е изд. — М.: Академический Проект; Гаудеамус, 2007. — 336 с.

ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ

Рекомендована література

- Адлер А. Понять природу человека. — СПб., 1997.
- Ананьев Б.Г. Психология чувственного познания. -М.: Наука, - 1960. 488с

- Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. — Л., 1968
- Бедный Г.З. Инженерная психология на производстве. - К.: 1975. 168с.
- Бернштейн Н.А. О построении движений. -М.:Медгиз, 1974.
- Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. — М., 1988.
- Бодалева А.А. Вершина в развитии взрослого человека, характеристики и условия достижения. — М., 1998.
- Бодров В.А., Орлов В.Я. Психология и надежность: человек в системах управления техникой. - М., 1998.
- Виноградов М.Н. Физиология трудовых процессов. -М.: Медицина, 1966.
- Выготский Л.С. Мышление и речь. - В кн. Избранные психологические исследования. -М.: Наука, 1956. 520 с.
- Дрейкурс-Фергюссон Е. Психология, которая принесет вам пользу: Введение в теорию Альфреда Адлера. — Минск, 1995
- Зеер Э. Ф. Психология профессий. — Екатеринбург, 1997.
- Зинченко В. П. Аффект и интеллект в образовании. — М., 1995.
- Климов Е.А. Введение в психологию труда. — М., 1988.
- Климов Е.А. Как выбирать профессию. — М., 1990.
- Климов Е.А. Образ мира в разнотипных профессиях. — М., 1995.
- Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. — Ростов н/Д, 1996.
- Климов Е.А. Психология профессионала. — М.; Воронеж, 1996
- Климов Е.А. Введение в психологию труда. — М., 1998.
- Климов Е.А., Носкова О. Г. История психологии труда в России. — М., 1992
- Корольчук М.М. Психологія діяльності/ Підручник для студ. вищих навч. закладів. —К.: Ельга, Ніка-Центр, 2033. —400с
- Котик М.А., Емельянов А.М. Природа ошибок человека-оператора. -М., 1993.
- Кравченко А. И. Социология труда в XX веке: Историко-критический очерк. — М., 1987.
- Леонова А. Б., Чернышева О.Н. Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития: Хрестоматия. — М., 1995.
- Ливехуд Б. Кризисы жизни — шансы жизни. — Калуга, 1994
- Луначарский А. В. О воспитании и образовании. — М., 1976.
- Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушения при локальных поражениях мозга. М.: МГУ, 1982. 432с.
- Лурия А.Р. Регулятивная роль речи в формировании произвольных движений. - Высшая нервная деятельность, 1956, №6.
- Маркова А. К. Психология профессионализма. — М., 1996.
- Мерлин В. С. Очерк интегрального исследования индивидуальности. — М., 1986.
- Носкова О. Г. История психологии труда в России (1917—1957). — М., 1997.
- Платонов К.К. Вопросы психологии труда. -М.: Медицина, 1970. 264 с.

- Пряжников Н. С. Психологический смысл труда: Учеб. пособие. — М.; Воронеж, 1997
- Пряжников Н.С., Пряжникова Е.Ю. Психология труда и человеческого достоинства. - м.: Академия, 2001. 478.
- Психологический словарь// Под ред. В. В.Давыдова, А. В. Запорожца, Б.Ф.Ломова и др. — М., 1983.
- Психология самосознания: Хрестоматия / Ред.-сост. Д.Я.Райгородский. — Самара, 2000.
- Психология труда: Учеб.для высш.учеб.заведений / Под ред.проф. А.В.Карпова. –М.:ВЛАДОС_ПРЕСС, 2003. – 352с.
- Расмуссен Й. Чему учат ошибки человека? // Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития: Хрестоматия/ Ред.

ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

Рекомендована література

Базова

1. Трофімов Ю.Л. Інженерна психологія: Підручник. – К.: Либідь, 2002. – 264 с.
2. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология в системах „человек-техника“: учеб. пособие. – К.: МАУП, 2003. – 296 с.: ил. – Библиогр.: с. 287-291.
3. Тестові завдання з інженерної психології: навчально-методичний посібник / Свистун В.І., Зуєва А.Б., Костюк Д.А. За заг. ред. В.І. Свистун. – К.: НУБіП України, 2009. – 99 с.

Допоміжна

4. Бардин К.В. Проблема порогов чувствительности и психофизические методы / Бардин К.В. – М.: Наука, 1976. – 395 с.
5. Бедный Г.З. Совершенствование нормирования труда: психофизиологический аспект / Бедный Г.З. – М.: Экономика, 1979. – 128 с.
6. Биомеханика систем «человек-машина» / [отв. ред. Фролов К.В.] – М.: Наука, 1981. – 118 с.
7. Дмитриева М.А. Психология труда и инженерная психология / [Дмитриева М.А., Крылов А.А., Нафткульев А.И.; под общ. ред. Крылова А.А.] – Л.: Изд. ЛГУ, 1979. – 220 с.
8. Душков Б.А., Королев Б.Д., Смирнов Б.А. Основы инженерной психологии. Учебник для студентов вузов. - М. Академический Проект: Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 576 с .
9. Завалишина Д.Н. Психологический анализ оперативного мышления: экспериментально-теоретическое исследование / [Завалишина Д.Н.; отв. ред. Брушлинский А.В.] – М.: Наука, 1985. – 221 с.

10. Зигель А. Модели группового поведения в системе «человек- машина» / [Зигель А., Вольф Дж.; под ред. Г.Е. Журавлева; пер. с англ. Л.А. Какунина] – М.: Мир, 1973. – 261 с.
11. Зинченко В.П. Психометрика утомления / Зинченко В.П., Леонова А.Б., Стрелков Ю.К. – М.: Изд. Моск. ун-та, 1977. – 109 с.
12. Инженерная психология / [под ред. Г.К. Середы] – К.: Выща школа, 1976. – 307 с.
13. Инженерная психология в применении к проектированию оборудования / [пер. с англ.; под ред. Б.Ф. Ломова, В.И. Петрова] – М.: Машиностроение, 1971. – 488 с.
14. Инженерная психология: теория, методология, практическое применение / [под ред. Б.Ф. Ломова, В.Ф. Рубахина, В.Ф. Венды] – М.: Наука, 1977. – 304 с.
15. Котик М.А. Курс инженерной психологии: учебник [для Тарт. гос. ун-та по спец. «Психология»] / Котик М.А. – [2-е изд., испр. и доп.] – Таллинн, Валгус, 1978. – 263 с.
16. Крылов А.А. Человек в автоматизированных системах управления / Крылов А.А. – Л.: Изд. Ленингр. ун-та, 1972. – 192 с.
17. Лабораторный практикум по основам инженерной психологии / [Смирнов Б.А., Кривов А.А. и др.; под ред. Б.А. Душкова] – М.: Высш. шк., 1983. – 240 с.
18. Леонова А.Б. Психодиагностика функциональных состояний человека / Леонова А.Б. – М.: Изд. Моск. ун-та, 1984. – 199 с.
19. Лоос В.Г. Промышленная психология / Лоос В.Г. – [2-е изд., испр. и доп.] – К.: Техніка, 1980. – 183 с.
20. Методология инженерной психологии, психологии труда и управления / [отв. ред. Б.Ф. Ломов, В.Ф. Венда] – М.: Наука, 1981. – 288 с.
21. Несерсян Л.С. Инженерная психология и проблема надежности машиниста / Несерсян Л.С., Конопкин О.А. – М.: Транспорт, 1978. – 239 с.
22. Основы инженерной психологии: учебник [для студ. вузов] / [Б.А. Душков, Б.Ф. Ломов, В.Ф. Рубахин, Б.А. Смирнов; под ред. Б.Ф. Ломова] – [2-е изд., доп. и перераб.] – М.: Высш. шк., 1986. – 447 с.
23. Проблемы психологической поддержки операторов человеко- машинных систем: научно-темат. сб. / [отв. ред. Ю.М. Забродин] – Саратов, 1983. – 134 с.
24. Психологические проблемы взаимной адаптации человека и машины в системах управления / [под ред. В.Ф. Венды, Ю.М. Забродина, Б.Ф. Ломова] – М.: Наука, 1980. – 320 с.
25. Психологические факторы операторской деятельности / [Э.С. Боброва, И.Д. Братякина, В.А. Вавилов и др.; отв. ред. А.И. Галактионов] – М.: Наука, 1988. – 196 с.
26. Смирнов Б.А. Инженерная психология (практ. занятия) / Смирнов Б.А. – К.: Выща школа, 1979. – 191 с.
27. Смирнов Б.А. Методы инженерной психологии / Б.А. Смирнов, А.М. Тиньков. – Х.: Гуманитарный Центр, 2008. – 526 с.
28. Справочник по инженерной психологии / [под ред. Б.Ф. Ломова] – М.: Машиностроение, 1982. – 368 с.

29. Стрелков Ю.К. Инженерная и профессиональная психология: Учеб. пособие для студ. Высш. Учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», высшая школа, 2001. – 360 с.
30. Шевяков О.В. Вдосконалення складних людино-машинних систем: теоретико-методологічні засади психологічного забезпечення: монографія. – Д.: Січ, 2007. – 427 с.
31. Шеридан Т.Б. Системы «человек-машина»: модели обработки информации, управления и принятия решений человеком-оператором / [Шеридан Т.Б., Феррел У.Р.; пер. с англ. А.А. Кобринского; под ред. К.В. Фролова] – М.: Машиностроение, 1980. – 399 с.
32. Эргономика: учебник / [В.Д. Балин и др.; под ред. А.А. Крылова, Г.В. Суходольского] – Л.: Изд. ЛГУ, 1988. – 182 с.

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Основна

1. Балабанова Л.М. Судебная патопсихология (вопросы определения нормы и отклонений). – Д.: Сталкер, 1998.– 432 с.
2. Васильев В. Л. Юридическая психология. 3-е изд. СПб.: Издательство «Питер», 2000. -- 624 с.
3. Волков В.Н. Юридическая психология: Учебник для вузов. - М.: ЮНИТИ - ДАНА, Закон и право, 2002. - 384 с.
4. Бедь В.В. Юридична психологія: Навчальний посібник. - К., „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, Магнолія плюс”, 2003. - 376.
5. Гримак Л. П. Гипноз и преступность. М.: Республика, 1997. 304 с.
6. Васильев В.Л. Юридическая психология. – СПб.: Питер Пресс, 1997. – 656 с.
7. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. М.: ЧеРо, 1997. 344 с.
8. Дулов А.В. Судебная психология. Минск, 2003.– 207 с.
9. Зайцева З.Г. Школа та важковиховувані підлітки. /Книга для вчителя/. – К.: Рад. Школа, 1991. – 80 с.
10. Кобзар Б.С. Запобігання відхиленням у поведінці школярів. – К.: Вища школа, 1992. – 192 с.
11. Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей. - М.: ООО Издательство «Юрлитинформ», 2001. - 352 с.
12. Розин В.М. Психология для юристов. Уч. пособие для высшей школы. – М.: Изд. Дом „Форум», 1997.– 243 с.
13. Столяренко А.М. Психологические приемы в работе юриста. Практ. пособие. – М.: Юрайт – М., 2001. – 288 с.
14. Пирожков В. Ф. Кримінальна психологія. Психологія подросткової преступности Кн. 1-я, М.: Изд. Ось-89, 1998. 304 с.
15. Чуфаровский Ю. Ф. Юридическая психология: вопросы и ответы. М.: Изд. Юриспруденция, 2000. 256 с.
16. Кандиба В.М. Кримінальний гіпноз С-Пб: Изд-во Лань, 2001. – 448 с.

17. Колесник О.П. Судова психіатрія: Курс лекцій.-К.: Юрінком Інтер, 2000. - 128 с.
18. Марчук А.І. Судова психіатрія: Навчальний посібник. - К.: Атіка, 2003.
19. Андрюсюк В.Г., Казміренко Н.І., Юхновець Г.О. та ін. Професійна психологія в ОВС: Загальна частина. К., 1996.-332 с.
20. Коновалова В.Е. Правовая психология. – Харьков, 1997.-302 с.
21. Коновалова В.Е. Психология в расследовании преступлений. - Харьков, 1978.- 244 с.

Додаткова

1. Абельцев С. Н. Личность преступника и проблемы криминального насилия. М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2000. 207 с.
2. Антонян Ю. М. Психология убийства. М.: Юрист, 1997. 304 с.
3. Гримак Л. П. Гипноз и преступность. М.: Республика, 1997. 304 с.
4. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. М.: ЧеРо, 1997. 344 с.
5. Данилов А. Воры. Грабители: Теория преступлений: Кн. 2. СПб.: Политехника, 1997. 246 с.
6. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием. Алгоритм, М.: 2000. 688 с.
7. Кандыба В. М. Криминальный гипноз: Что такое криминальный гипноз и пр. СПб.: Изд. «Лань», 1999. 448 с.
8. Курганов С. И., Кравченко А. И. Социология для юристов: Учебное пособие для вузов. М.: Закон и право, ЮНИТИ, 2000. 255 с.
9. Личко А. Е. Типы акцентуаций характера и психопатий у подростков. М.: ООО АПРЕЛЬ ПРЕСС, ЗАО Изд. ЭКСМО Пресс, 1999. 416 с.
10. Ситковская О. Д. Психология уголовной ответственности. М.: Изд. НОРМА, 1998. 285 с.
11. Столяренко А. М. Психологические приемы в работе юриста: Практическое пособие. М.: Юрайт, 2000. 288 с.
12. Чуфаровский Ю. Ф. Юридическая психология: вопросы и ответы. М.: Изд. Юриспруденция, 2000. 256 с.
13. Язык подсознания. 2-е изд., перераб. Красноярск: БОНУС; М.: ОЛМА-ПРЕСС; СПб.: НЕВА, 1999. 432 с.

Психологічні журнали

1. Педагогіка і психологія. (АПН Укра ї ни). 09.06.99
2. Практична психологія та соціальна робота (м.Київ). 10.11.99
3. Психологічні перспективи (Інститут соціальної і політичної психології АПН України, Волинський державний університет ім. Лесі Українки). 12.06.02
4. Психологія і суспільство (Тернопільська академія народного господарства). 14.11.01
5. Теорія і практика управління соціальними системами (Національний технічний університет "ХПІ", Українська інженерно-педагогічна академія, Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди). 12.06.02

Інформаційні ресурси

1. <http://psy-science.kiev.ua/PsDomRu.html> – Інститут психології ім. Г.С. Костюка
2. <http://pa.org.ua/> – Міжнародний Інститут Глибинної Психології
3. <http://www.kappp.com.ua/> – Киевская ассоциация практикующих психологов и психотерапевтов
4. <http://psychol.ras.ru/> – Институт психологии РАН
5. <http://www.ln.com.ua/~alex-ed/> – страничка психолога
6. <http://www.dopomoha.kiev.ua/forum326/list.php?f=15> – Медичий портал " ШВИДКА ДОПОМОГА"
7. <http://www.pht.kiev.ua/> – Ваш персональн. гипнотерапевт, психолог, консультант
8. <http://www.voppsy.ru/all25.htm> - Журнал «Вопросы психологии»

7. РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ

Михайлишин У.Б. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології.

Соломка Е.Т. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.

Синишина В.М. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.